

Pasaules valstu pieredze obligātā militārā dienesta izmantošanai valsts aizsardzībā

Īsumā

Pasaulē ir vairāki desmiti valstu, kurās ir obligātās militārās apmācības.

Obligātais militārais dienests ir paredzēts noteikta vecuma jauniem vīriešiem (retumis arī sievietēm), kuri tiek iesaukti dienestā uz neilgu laiku (Eiropā vidēji vienu gadu, citviet pasaulē – arī ilgāk). Norvēģija un Zviedrija ir vienīgās valstis Eiropā, kur obligātajā militārajā dienestā tiek iesaukti gan vīrieši, gan sievietes.

Lielākoties iesaukšanas vecums ir no 18–19 gadiem. Daudzās valstīs tiek dota iespēja uzsākt militāro dienestu brīvprātīgi vienu gadu pirms tam, kad persona sasniegusi noteikto iesaukšanas vecumu. Vienlaikus ierasta prakse ir arī iespēja iesaukšanu atlikt. Tam par iemeslu var būt personīgi apsvērumi, nodarbošanās veids, izglītības iegūšana u. c. apstākļi. Savukārt no militārā dienesta personas galvenokārt tiek atbrīvotas veselības stāvokļa dēļ. Atsevišķās valstīs šajā ziņā būtisks ir arī kultūras un reliģijas normu konteksts (atbrīvoti tiek, piemēram, garīdznieki). Dažādu apstākļu dēļ personai var noteikt saīsinātu militārā dienesta laiku.

Vairākumā gadījumu militārajā dienestā esošajiem tiek nodrošināti dažādi labumi (atalgojums, veselības apdrošināšana, dažādi pabalsti, priekšrocības uzņemšanai augstākās izglītības iestādēs pēc dienesta u. c.).

Vienoti obligātā militārā dienesta organizēšanas nosacījumi citādā ziņā dažādās valstīs nav konstatējami. Atšķiras obligātā militārā dienesta saistību izpildes laiks, dienesta atlikšanas nosacījumi, no dienesta atbrīvoto personu loks, atalgojums dienesta laikā, dienesta veidi, sankcijas par dienesta nepildīšanu u. tml.

Eiropas valstīs plaši tiek praktizēts civilais dienests kā alternatīva militārajam dienestam tām personām, kuras pārliecības dēļ nepiekrīt pildīt dienestu, izmantojot ieročus. Jo īpaši iecienīts tas ir Austrijā, kur pēdējos gados gandrīz puse iesaukto izvēlas civilo dienestu. Šis dienests dažviet notiek tikpat ilgi kā militārais dienests (piemēram, Dānijā un Igaunijā), savukārt vairākās valstīs tas ir būtiski ilgāks (piemēram, Austrijā, Grieķijā, Somijā un Šveicē). Norvēģijā un Zviedrijā civilais dienests pašlaik netiek praktizēts.

Nesen Šveicē tika ieviesta prakse, kas paredz iespēju, ka persona maksā valstij dienesta aizstāšanas nodevu triju procentu apmērā no saviem ienākumiem, ja gada laikā tā ir daļēji pildījusi vai nemaz nav pildījusi militāro vai civilo dienestu. Samaksātās nodevas apmērs personai tiek atmaksāts, kad obligātā dienesta saistības ir pilnībā izpildītas.

1. Obligātais militārais dienests Eiropā



Austrijā obligātajā militārajā dienestā iesauc vīriešus – 18 gadu vecumu sasniegušus Austrijas pilsoņus – ar atbilstošām fiziskajām un garīgajām spējām ([9. p.](#)). Brīvprātīgi dienestam ir tiesības pieteikties no 17 gadu vecuma. Visi Austrijas vīriešu dzimuma pilsoņi ir pakļauti militārajam dienestam līdz 50 gadu vecumam. Savukārt virsniekiem, apakšvirsniekiem un tiem, kuri specializējušies tehnoloģijās, medicīnā, pastorālajā aprūpē un svešvalodās, dienesta pienākums vairs nav spēkā tā mēneša beigās, kurā persona sasniedz 65 gadu vecumu ([10. p. 1. d.](#)). Iesauktie pilda **militāro pamatdienestu sešus mēnešus**. Pamatdienestu pirmo reizi jāsāk pildīt pirms 35 gadu vecuma sasniegšanas ([20. p.](#)).

Austrijas pilsones – sievietes militārajā dienestā ir tiesīgas [iestāties](#) brīvprātīgi.

Iesaucamajiem, kuri uzturas ārvalstīs ilgāk par sešiem mēnešiem, par to nekavējoties jāziņo Austrijas militārajai pavēlniecībai ([11. p. 4. d.](#)). Kad iesaucamie pārceļas uz dzīvi Austrijā, triju nedēļu laikā pēc ierašanās viņiem ir jāreģistrējas armijas štābā savā provincē. Pēc tam persona saņem uzaicinājumu [ierasties](#) eksaminācijas komisijā.

Militārais pamatdienests sastāv no trim daļām. Pamatapmācības pirmajā daļā tiek apgūti militārie pamati, tostarp rīcība ar ekipējumu, orientēšanās apvidū un uzvedība kazarmās. Pamatapmācības otrajā un trešajā daļā iesauktie tiek apmācīti [rikoties](#) ar dažādiem ieročiem. Pamatdienesta laikā tiek [piedāvātas](#) plašas papildizglītības iespējas, piemēram, feldšeru apmācības, iespēja iegūt kravas automašīnas vadītāja apliecību vai programmēšanas kursi.

No militārā dienesta ir **atbrīvotas šādas personas**:

- tās, kuras pieder Austrijā juridiski atzītai baznīcai – ordinēti garīdznieki, personas, kuras pēc pabeigtām teoloģijas studijām darbojas pastorālajā kalpošanā vai garīgajā maģistrārijā, kā arī teoloģijas studenti ([18. p. 3. d.](#));
- tās, kuras atrodas apcietinājumā vai ir citādi aizturētas pēc kompetento iestāžu rīkojuma – uz aizturēšanas laiku;
- ja personām piemērota brīvības atņemšana;
- ja personas atbrīvotas no dienesta saskaņā ar starptautiskajām tiesībām;
- tās, kuras turpina iegūt izglītību skolā, augstākās izglītības iestādē vai ir ieguvušas arodizglītību tā kalendāra gada sākumā, kurā pirmreizēji tika noteikta personas piemērotība dienestam ([25. p.](#)).

Mācību dēļ pēc iesaucamo lūguma militāro dienestu iespējams atlikt līdz studiju pabeigšanai, taču ne ilgāk kā līdz tā kalendāra gada 15. septembrim, kurā persona sasniedz 28 gadu vecumu ([26. p. 3. d.](#));

Ja saskaņā ar savu pārliecību personas nepiekrīt izmantot bruņotu spēku pret cilvēkiem, **militārā pamatdienesta vietā iespējams izvēlēties alternatīvu - civilo dienestu**, laikus iesniedzot alternatīvā dienesta deklarāciju. Alternatīvajā dienestā personas tiek nodarbinātas civilajā aizsardzībā, katastrofu novēršanā vai vispārējā labklājībā, palīdzot personām ar īpašām vajadzībām, aprūpējot vecāka gadagājuma cilvēkus, strādājot par palīgiem fermās, slimnīcās, bēgļu aprūpē un pirmsskolas izglītības iestādēs. Civilo dienestu ir tiesīgi veikt tikai Austrijas pilsoņi – vīrieši, kuri armijas medicīniskajā pārbaudē atzīti par piemērotiem militārajam dienestam. **Civilais dienests ilgst deviņus mēnešus, un tas ir veicams bez pārtraukuma.** Civilajā dienestā vīriešus var norīkot līdz 35 gadu vecumam. Atzīts, ka civilais dienests ir svarīgs Austrijas reģioniem un sabiedrībai kopumā. **Pēdējos gados aptuveni 45 procenti jauniešu militārā pamatdienesta vietā izvēlas veikt civilo dienestu.**



Dānijā militārais dienests ir obligāts visiem **vīriešu dzimuma Dānijas pilsoņiem no 18 līdz 27 gadu vecumam.** Personu, kurai ir arī ārvalsts pilsonība, var atbrīvot no militārā dienesta, ja to paredz savstarpēja vienošanās ar attiecīgo valsti ([1. p.](#)). Militāro dienestu iesauktie pilda bruņotajos spēkos, ārkārtas situāciju (avāriju) novēršanas dienestā, civilajā dienestā vai palīdzot jaunattīstības valstīs. Brīvprātīgais dienests bruņotajos spēkos vai glābšanas dienestā var aizstāt iesaukšanu ([2. p.](#)). Vīriešus, kuri ir pabeiguši militāro dienestu ārvalstī vai citā valstī guvuši apmācības valsts aizsardzībā, var pilnībā vai daļēji atbrīvot no dienesta ([3. p.](#)).

Iesaucamie, kuru pastāvīgā dzīvesvieta ir Dānijā, tiek aicināti uz bruņoto spēku dienu gadā, kad viņiem aprit 18 gadi. Apmēram sešus mēnešus pirms bruņoto spēku dienas personām elektroniski tiek nosūtīta informācija par tās obligātu apmeklējumu, norādot vietu, laiku un veicamās darbības. Pretendentiem digitāli jāaizpilda veselības anketa, kuru pēc tam izskata ārstniecības persona, lai novērtētu veselības stāvokli un noteiktu atbilstību dienestam. Ja nepieciešams, papildu informācija par personu tiek iegūta citstarp no ārstniecības iestādēm. Lai precīzāk **novērtētu** personas piemērotību militārajam dienestam, iesaucamajam jāuzrāda arī apliecinājumi par iegūto izglītību, autovadītāja apliecība, medicīniskās izziņas u. tml. Bruņoto spēku diena tiek organizēta iesaukšanas centros, un to dalībniekiem tiek kompensēti transporta izdevumi ([17. p. 2. d.](#)).

Lēmumu par piemērotību dienestam pieņem sesijas vadītājs un ārstniecības persona kopīgi, tomēr, ja nav vienprātības, noteicošais ir ārstniecības personas atzinums. Savukārt citu lēmumu pieņemšanā izšķirošais ir sesijas vadītāja viedoklis ([8. p.](#)). Bruņoto spēku dienā var slēgt līgumu par iesaukšanu dienestā, ja persona tiek atzīta par piemērotu vai daļēji piemērotu dienestam. Par neattaisnotu neierašanos bruņoto spēku dienā var tikt piemērots naudas sods vai brīvības atņemšana uz laiku līdz četriem mēnešiem ([34. p.](#)).

Persona ir tiesīga lūgt, lai tiek **atlikts** bruņoto spēku dienas apmeklējums, ja pastāv kāds no šādiem kritērijiem:

- tā iegūst izglītību vai atrodas mācekļa praksē;
- izglītības ieguvei tiek veltītas vismaz 23 stundas nedēļā;
- līdz mācību noslēgumam atlicis vairāk nekā viens gads.

Atlikšana iespējama līdz tā gada beigām, kurā iesaucamajam aprit 25 gadi.

Arī ārvalstu pilsoņi ir tiesīgi pieteikties militārajā dienestā, ja viņiem Dānijā ir dzīvesvieta, saņemta uzturēšanās un darba atļauja vai pastāv cita veida saikne ar Dāniju. Šādā gadījumā tiek ņemts vērā tas, vai persona ir pieteikusies vai plāno pieteikties Dānijas pilsonības iegūšanai, kā arī **tiek vērtēta** personas dāņu valodas prasme.

Ja dienests bruņotajos spēkos vai Dānijas Ārkārtas situāciju vadības aģentūrā nav savietojams ar personas sirdsapziņu, **iespējams** pildīt civilo dienestu. **Civilā dienesta ilgums neatšķiras no dienesta ilguma bruņotajos spēkos vai Dānijas Ārkārtas situāciju vadības aģentūrā, proti, četri, astoņi vai deviņi mēneši un atsevišķos gadījumos 10 vai 12 mēneši.**

Civilais dienests lielākoties notiek iestādēs sociāliem vai kultūras mērķiem, baznīcu organizācijās un vides kustībās. Lai dienētu norikojuma vietās, nav nepieciešama speciāla izglītība vai profesionāla pieredze attiecīgajā jomā. Turklāt civilā dienesta veicējs nedrīkst ieņemt vakantu amatu, kā arī iepriekš nedrīkst būt bijis nodarbināts vai saistīts ar attiecīgo norikojuma vietu. Civilajā dienestā ir jādienē 37 darba stundas nedēļā.

Militārais dienests ilgst no četriem līdz 12 mēnešiem atkarībā no dienesta veida. Iesauktais var izvēlēties sev piemērotāko dienesta veidu. Sievietēm dienests nav obligāts.

Obligātā militārā dienesta veidi ir šādi:

- **armijas apmācības** (četri mēneši) – iesauktais apgūst karavīra pamatapmācību, kā arī ugunsdzēsēja un pirmās palīdzības sniegšanas iemaņas. Apmācību laikā dienotā dzīvesvieta ir kazarmās kopā ar citiem iesauktajiem;
- **mobilizācijas iesaukums** (astoņu mēnešu armijas apmācības) – iesauktais tiek apmācīts šaušanā, pirmās palīdzības sniegšanā, apgūst izdzīvošanas prasmes vienatnē, kā arī prasmes veikt dažādus kaujas uzdevumus u. tml. Iesauktais tiek apmācīts kā kaujas karavīrs kājnieku grupā, lai spētu dienēt krīzes un kara apstākļos. Pēc astoņu mēnešu militārā dienesta persona piecus gadus ir mobilizācijas spēku sastāvā. Šajā periodā, ja rodas nepieciešamība, personu var aicināt apgūt smago bruņojumu. Apmācību laikā iesauktais dzīvo kazarmās;
- **dienests karaliskajā apsardzē** (astoņu mēnešu armijas apmācības) – pirmos četrus mēnešus dienotāis piedalās karavīra pamatapmācībā kopā ar karalisko apsardzi, apgūstot iemaņas apsargāt monarha rezidences, kā arī piedalās ārkārtas situāciju novēršanā, sniedzot atbalstu policijai. Turpmākos četrus mēnešus dienests tiek pildīts apsardzes dežūrās un iesaistoties ārkārtas situāciju risināšanā. Šajā dienestā pieņem vīriešus, kuru augums ir vismaz 175 cm, un ne mazāk kā 169 cm garas sievietes. Iesauktajiem obligāti ir jāsaņem drošības iestādes atļauja;
- **dienests zirgu eskadrā** (12 mēnešu armijas apmācības) – iesauktie sardzes huzāru pulka zirgu eskadrā saņem karavīra pamatapmācību un apgūst specializētās eskadrai raksturīgās iemaņas. Vismaz ceturtdaļa iesaukto apmeklē mūzikas nodarbības, kur apgūst trompetes un timpānu spēli. Jāšana, vingrinājumi zirga mugurā un mūzikas instrumentu spēle tiek praktizēta vienlaikus, veicot sardzes huzāru pulka ceremoniālos uzdevumus un pavadot karalisko ģimeni zirga mugurā, kad jāpiedalās eskortos un parādēs. Pēc pamatapmācības persona turpina dienēt tā dēvētajā staļļa dienestā – visa iesaukuma laiku katru dienu rūpējas par eskadras zirgiem. Šajā dienestā pieņem personas, kuru augums nepārsniedz 190 cm un svars – 100 kg. Iesauktajiem jāsaņem arī drošības iestādes atļauja;
- **dienests jūras spēkos** (četri mēneši) – iesauktais apgūst karavīra pamatapmācību un tiek iepazīstināts ar dzīvi uz kuģa, tostarp tiek apgūts dzīvības glābēju kurss, notiek peldēšanas apmācība, persona gūst ieskatu navigācijā, kuģa funkcijās un jūras spēku starptautiskajos uzdevumos. Dienesta noslēguma daļa ietver aptuveni četras nedēļas ilgu burāšanas periodu uz kāda no jūras spēku karakuģiem;
- **dienests karaliskajos jūras spēkos uz karaliskā kuģa Dannebrog** (deviņi mēneši) – iesauktais apgūst karavīra pamatapmācību, speciālu uzmanību pievēršot prasmēm, kas nepieciešamas uz karaliskā kuģa. Pēc trim mēnešiem uzsāk arī apmācību uz karaliskā kuģa. Vēlāk dienotāis pievienojas karaliskā kuģa apkalpei uz visu vasaru. Šajā dienestā iesauktajiem ir stingrākas prasības attiecībā uz viņu redzi, kā arī obligāti jāsaņem drošības iestādes atļauja;
- **dienests gaisa spēkos** (četri mēneši) – pamatapmācības laikā tiek apgūtas karavīram nepieciešamās prasmes, tostarp šaušana, lauka dienests, ugunsdzēsšana un pirmās palīdzības sniegšana. Dienesta laikā aviācijas bāzē iesauktais tiek iepazīstināts ar gaisa spēkiem un to vienībām;
- **Dānijas Ārkārtas situāciju vadības aģentūras iesaukšanas dienests** (deviņi mēneši) – iesauktais iegūst ugunsdzēsēja kvalifikāciju. Apgūstot paplašinātu pirmās palīdzības kursu un glābšanas prasmes, persona tiek apmācīta arī rīkoties ar ķīmiskām un bīstamām vielām. Lielākā daļa iesaukto mācību laikā iegūst attiecīgo transportlīdzekļu autovadītāja apliecību. Lai uzsāktu dienestu, iesauktajam ir nepieciešama B kategorijas autovadītāja apliecība. Pēc četrus nedēļas apmācības iesauktais kā palīgs piedalās ārkārtas izsaukumos. Pēc sešu mēnešu apmācības iesauktais kā glābšanas speciālists piedalās Ārkārtas situāciju pārvaldības aģentūras darbā, reaģējot plūdu, ugunsgrēku, ķīmisku vielu noplūdes vai tādu lielu avāriju novēršanā, kurās ir cietušie. [Glābšanas speciālistu](#) apmācība ir visplašākā tehniskā avārijas reaģēšanas apmācība Dānijā. Mācības tiek īstenotas visā valsts teritorijā izvietotajos Ārkārtas situāciju vadības aģentūras piecos operatīvajos centros. Vienlaikus ar mācībām iesauktie neatliekamās palīdzības centros dežūrē diennaktis maiņās;
- **kiberaizsardzības dienests** (10 mēneši) – pirmos četrus mēnešus iesauktais iziet karavīra pamatapmācību armijā, jūras vai gaisa spēkos, pēc tam 18 nedēļas apgūst izglītības programmu informācijas tehnoloģijās un kibernetiķībā. Kiberaizsardzības dienestā dienotājiem [jāiegūst](#) drošības iestādes pozitīvs atzinums.

Obligātā militārā dienesta laikā iesauktajam tiek nodrošināti šādi labumi:

- ✓ samaksa 8464,49 Dānijas kronas (aptuveni 1135 *euro*) mēnesī (01.04.2023. tarifs). Samaksu apliek ar nodokļiem;
- ✓ pabalsts uzturam 249 Dānijas kronas (aptuveni 33 *euro*) dienā (01.04.2023. tarifs). Pabalstu neapliek ar nodokļiem;
- ✓ bezmaksas transports no dzīvesvietas Dānijā uz dienesta pildīšanas vietu un atpakaļ ([26. p. 3. d.](#)).



Grieķijā militārajā dienestā tiek iesaukti **vīrieši – Grieķijas pilsoņi – vecumā no 19 līdz 45 gadiem** ([1. p. 1. d.](#)). **Pilnais dienesta termiņš ir 24 mēneši, saīsinātais – deviņi vai seši mēneši** ([6. p. 1. d.](#)).

No militārā dienesta ir atbrīvotas šādas personas ([13. p.](#)):

- kuras veselības komisija ir atzinusi par nepiemērotām militārajam dienestam veselības apsvērumu dēļ;
- personas, kurām tiesa ir piespriedusi ar brīvības atņemšanu saistītu sodu.

Ir vairāku kategoriju personas, kas **no dienesta ir atbrīvotas, taču var to pildīt brīvprātīgi**, proti:

- triju vai vairāk bērnu tēvs;
- mirušu vecāku vienīgais vai vecākais dēls, kuram ir vismaz viens neprecēts un nepilngadīgs vai neprecēts un darbnespējīgs brālis vai māsa. Ja persona ir darbnespējīga, tiesības uz atbrīvojumu no dienesta tiek piešķirtas pēc vecuma nākamajam darbnespējīgam brālim;
- tēvs atrautnis vismaz vienam nepilngadīgam vai neprecētam bērnam, kas nav darbnespējīgs;
- vismaz viena nepilngadīga vai neprecēta darbnespējīga bērna tēvs, kura laulātā ir darbnespējīga;
- mūki vai pārbaudes laika mūki, kuri dzīvo Atona kalna vai Jeruzalemes patriarhāta klosterī. Citi reliģiskie kalpotāji, mūki vai pārbaudes laika mūki nav atbrīvoti no militārā dienesta ([13. p. 6.](#));
- goda naturalizācijas kārtībā saskaņā ar [Grieķijas Pilsonības iegūšanas likuma 3284/2004 13. pantu](#) naturalizētās personas.

Obligātais militārais **dienests dažādu iemeslu dēļ tiek atlikts šādām personām:**

- kuras īslaicīgi nespēj pildīt dienestu veselības stāvokļa dēļ. Dienesta izpildi var atlikt kopumā uz diviem gadiem, un atlikto periodu var izmantot pa daļām – sadalot pa gadiem vai pa sešiem mēnešiem ([14. p.](#));
- personām, kuras mācās vidējās izglītības iestādēs vai studē augstākās izglītības iestādēs, uzņemšana tiek atlikta uz laiku atkarībā no tā, kādā izglītības iestādē persona mācās brīdī, kad tai jāuzsāk dienests ([18.–19. p.](#));
- pētniekiem, kuri strādā Eiropas Kodolpētījumu organizācijā (*CERN*), dienestu atliek uz pētniecības laiku ([19.a p.](#));
- ja iesaukšanas dienā persona piedalās uzņemšanas procesā Grieķijas vai ārvalsts augstākās izglītības iestādē, iesaukšanu atliek līdz tā gada beigām, kurā persona sasniedz 21 gada vecumu ([20. p.](#));
- ja iesaukšanas laikā persona studē tirdzniecības flotes profesionālā diploma iegūšanai, iesaukšanu atliek līdz tā gada beigām, kurā persona sasniedz 25 gadu vecumu ([21. p.](#));
- ja iesaukšanas dienā persona ir darba attiecībās uz komercuģiem (kuru masa pārsniedz 1000 tonnu) ar Grieķijas vai ārvalstu karogu, iesaukšanu atliek līdz nākamā gada beigām ([D. 22. p.](#));
- ja iesaukšanas dienā ir spēkā viens no nosacījumiem – vai nu personas brālis dienē bruņotajos spēkos militārā dienesta ietvaros, vai brālim vienlaikus arī ir jāuzsāk militārais dienests. Atliek par laikposmu, kas ir vienāds ar atlikušā vai plānotā dienesta ilgumu. Atlikšanu pārtrauc, ja brālis pārtrauc pildīt militāro dienestu ([D. 23. p.](#));
- ja iesaukšanas dienā persona ir divu bērnu tēvs, iesaukšanu atliek uz trim gadiem ([D. 24. p.](#));
- ja personai ir pastāvīgā iedzīvotāja statuss ārvalstī ([25. p.](#));
- ja Grieķijas pilsonim ir arī citas valsts pilsonība un persona dienē citā valstī, iesaukšanu atliek līdz nākamā gada 31. decembrim pēc paredzamā datuma, kad persona pabeigs dienestu ārvalsts bruņotajos spēkos ([26. p.](#));
- Grieķijas pilsonības ieguvējiem dienestu atliek uz vienu gadu no pilsonības iegūšanas dienas ([27. p.](#));
- kandidātiem, kuri piedalās nacionālā parlamenta, Eiropas Parlamenta, reģionu gubernatoru un mēru vēlēšanās, – iesaukšanu atliek līdz tā gada 31. decembrim, kad persona netiek ievēlēta. Ja persona tiek ievēlēta – līdz amata zaudēšanai vai pilnvaru termiņa beigām ([28. p.](#));
- ja iesaukšanas laikā pastāv ģimenes, personīgi vai finansiāli apstākļi, kuru dēļ personai nav iespēju dienēt. Atlikt iesaukšanu šādu iemeslu dēļ iespējams tikai vienu reizi ([29. p.](#)).

Iesauktie militāro dienestu pilda Aizsardzības ministrijas struktūrvienībās un dienestos. Atsevišķos gadījumos tie, kas ieguvuši izglītību medicīnā, farmācijā vai veterinārmedicīnā, dienestu veic reģionālajās klīnikās, veselības centros vai lauku veterinārajās klīnikās, iepriekš vismaz četrus mēnešus pildot faktisko militāro dienestu ([40. p. 1. d.](#)).

Laiks, ko Grieķijas pilsoņi vai personas pirms Grieķijas pilsonības iegūšanas ir dienējušas Grieķijas sabiedrotās valsts vai ES dalībvalsts bruņotajos spēkos, tiek pielīdzināts dienestam Grieķijas militārajā dienestā. Ja citā valstī nodienētais laikposms nav pietiekami ilgs, tas tiek pielīdzināts triju mēnešu militārā dienesta periodam Grieķijā ([56. p.](#)).

Persona ir tiesīga atteikties pildīt militāro dienestu pārliecības dēļ. Pārliecībai ir jāizriet no personas dzīves uzskata, kura pamatā ir apzināta reliģiska, filozofiska vai morāla pārliecība, ko indivīds praktizē ikdienā ([59. p.](#)). Personām, kuras reliģiskas vai ideoloģiskas pārliecības dēļ atsakās pildīt militāro dienestu, ir pienākums veikt alternatīvo dienestu ([5. p. 3. d.](#)). **Alternatīvais dienests ir divreiz ilgāks nekā militārais dienests** ([60. p.](#)).

Persona nav tiesīga pildīt alternatīvo dienestu šādos gadījumos ([59. p. 3. d.](#)):

- ja tā kādu laiku ir dienējusi bruņotajos spēkos Grieķijā vai ārvalstīs, vai drošības spēkos pēc tam, kad personai ir radusies pārliecība, kas liedz pildīt bruņoto militāro dienestu;
- ja tā ir ieguvusi ieroču nēsāšanas atļauju vai pieteikusies uz to, piedalās individuālajās vai kolektīvajās šaušanas sacensībās, medībās u. tml. pasākumos, kas ir tieši saistīti ar ieroču lietošanu;
- ja tā ir notiesāta vai iespējama kriminālvajāšana par noziegumu, kas saistīts ar ieroču un munīcijas lietošanu vai vardarbību.

Alternatīvā dienesta veicējiem citstarp tiek nodrošināti šādi labumi ([64. p.](#)):

- ✓ veselības aprūpe tādā pašā apmērā kā tās iestādes darbiniekiem, kur persona veic dienestu;
- ✓ pārtika un naktsmītne, taču, ja tas nav iespējams, tiek kompensēti attiecīgie tēriņi;
- ✓ divas atvaļinājuma dienas par katru mēnesi un piecas bērnu kopšanas atvaļinājuma dienas par katru bērnu.

Dienesta laikā personai nav tiesību saņemt medību apliecību vai citu licenci atbilstoši noteikumiem par ieročiem un munīciju ([64. p.](#)).



Igaunijā obligātajā militārajā dienestā tiek iesaukti **vīrieši – Igaunijas pilsoņi – vecumā no 18 līdz 27 gadiem** ([2. p.; 37. p. 1. d.](#)). Obligātais militārais dienests ietver obligāto dienestu un rezerves dienestu Igaunijas aizsardzības spēkos. Sievietes dienestu var pildīt brīvprātīgi ([5. p.](#)).

Ja personas veselība tiek atzīta par atbilstošu obligātajam dienestam aizsardzības spēkos, Aizsardzības resursu aģentūra izvērtē arī iesauktā profesionālo piemērotību dienestam ([35. p. 2. d.](#)). Personai tiek atlīdzināti ceļa un ēdināšanas izdevumi, ierodoties uz veselības pārbaudēm un profesionālās piemērotības izvērtēšanu ([36. p. 1. d.](#)).

Obligātais dienests personai tiek atlikts šādās situācijās līdz brīdim, kad zūd attiecīgie apstākļi:

- ja personas veselības stāvoklis nav atbilstošs dienestam aizsardzības spēkos, tostarp ir smaga invaliditāte;
- ja nav pabeigta vismaz pamatskolas otrā posma izglītība;
- ja persona ir aizdomās turētā vai apsūdzētā krimināllietā līdz kriminālprocesa izbeigšanai;
- ja persona atrodas ieslodzījumā vai apcietinājumā;
- ja persona ir sākusi augstākās izglītības ieguvu ārsta vai māsas specialitātē ([38. p.](#));
- ja persona uztur vismaz vienu bērnu līdz triju gadu vecumam;
- ja persona viena uztur vismaz vienu bērnu;
- ja iesaukamais ir vienīgā persona, kas uztur personu ar smagu invaliditāti ([43. p.](#));
- ja persona iegūst vispārējo vai profesionālo vidējo izglītību pilna laika apmācībās, – iesaukšanu atliek līdz tā gada 1. jūlijam, kad persona sasniedz 21 gada vecumu;
- ja persona uzreiz pēc vidējās izglītības iegūšanas sāk studijas augstākās izglītības iestādē vai profesionālajā izglītības iestādē, – iesaukšanu atliek studiju uzsākšanai līdz tā paša gada 15. septembrim;
- ne ilgāk kā līdz tā gada 1. jūlijam, kad persona sasniedz 23 gadu vecumu, ja tiek apgūta profesionālā izglītība, tostarp policijas, robežsardzes vai glābšanas programmā sabiedrības aizstāvības profesionālajā augstākās izglītības iestādē, vai persona studē augstākās izglītības iestādē ārvalstīs ([44. p.](#));
- atliek līdz diviem gadiem, lai novērstu īslaicīgus veselības traucējumus, kas izraisa neatbilstību dienestam ([42. p.](#));
- ir pašvaldības domes, parlamenta vai Eiropas Parlamenta deputāts ([45. p.](#)).

Atliekot dienestu, valsts aizsardzības pienākumu reģistrā persona tiek atzīmēta kā rezervē esoša ([38. p.](#)).

No obligātā militārā dienesta persona tiek atbrīvota, ja tā atbilst kādam no šādiem nosacījumiem ([39. p.](#)):

- veic alternatīvo dienestu;
- ir sasniegusi 28 gadu vecumu;
- ir notiesāta ar reālu brīvības atņemšanu uz laiku, kas ilgāks par vienu gadu;

- neilgi pirms savu datu ievadišanas valsts aizsardzības pienākumu reģistrā ir nepārtraukti uzturējies ārvalstīs vismaz septiņus gadus vai dzīvojis un dzīvojis ārvalstīs, un piecu gadu laikā pēc datu ievadišanas reģistrā nav iesniegusi rakstveida pieprasījumu par iestāšanos obligātajā vai alternatīvajā dienestā;
- ir pildījis militāro dienestu vai dienējis kā militārpersona ārvalsts bruņotajos spēkos vismaz 12 mēnešus, vai pildījis alternatīvo dienestu ārvalstī;
- strādā par ārstu vai medmāsu un ir izgājusi aizsardzības spēku prasībām atbilstošu apmācību;
- iecelta par tiesnesi un ierosinājumu tiesneša atbrīvošanai no dienesta izteikusi Tiesu administrācijas padome.

No obligātā dienesta atbrīvotā persona valsts aizsardzības pienākumu reģistrā tiek atzīmēta kā rezervē esoša.

Obligātais militārais dienests ilgst no astoņiem līdz 12 mēnešiem (46. p.).

Obligātā dienesta laikā iesauktajam tiek nodrošināti šādi labumi:

- ✓ tiek izmaksāts ikmēneša pabalsts;
- ✓ var izmaksāt pabalstu par kvalifikāciju, kas iegūta formālā izglītībā un tālākizglītībā pirms militārā dienesta vai pirms sākotnējās militārās apmācības beigām, ja tāda ir nepieciešama dienesta pienākumu izpildei;
- ✓ pagarinot dienesta ilgumu paaugstinātas aizsardzības gatavības, izņēmuma stāvokļa, mobilizācijas un demobilizācijas laikā, tiek izmaksāta piemaksa par dienestā pavadītajām papildu dienām divkārtšā pabalsta apmērā;
- ✓ tiek nodrošināta bezmaksas izmitināšana un ēdināšana dienesta vietā;
- ✓ tiek piešķirts 10 dienu atvaļinājums, ja dienests ilgst deviņus mēnešus, un 15 dienu atvaļinājums, ja dienesta laiks pārsniedz deviņus mēnešus;
- ✓ par teicamu dienestu dienesta vienības komandieris var piešķirt papildu brīvdienas līdz 10 dienām;
- ✓ izdevumi, kas radušies, dodoties atvaļinājumā un atgriežoties no tā, dienesta laikā tiek atlīdzināti vienu reizi;
- ✓ var tikt kompensēti kredīta procenti par iegādāto mājokli;
- ✓ tiek izmaksāts ikmēneša pabalsts par nepilngadīgu bērnu (54. p.).

Alternatīvo dienestu veic persona, kurai ir saistošs valsts aizsardzības pienākums un kura ir atteikusies pildīt obligāto militāro dienestu reliģisku vai ētisku apsvērumu dēļ.

Igaunijā ir vairāki alternatīvā dienesta veidi:

- regulārais alternatīvais dienests;
- rezerves alternatīvais dienests;
- ārkārtas rezerves alternatīvais dienests (4. p.).

Regulārais alternatīvais dienests ilgst no astoņiem līdz 12 mēnešiem (60. p.). Pieprasījumu par obligātā militārā dienesta aizstāšanu ar regulāro alternatīvo dienestu persona iesniedz ne vēlāk kā 30 dienas pirms stāšanās obligātajā militārajā dienestā. Pārbaudot iesnieguma pamatotību, Aizsardzības resursu aģentūra ir tiesīga no personas pieprasīt paskaidrojumu un izziņas par mācību vietu, darbavietu, kā arī iesniegumā norādīto reliģisko organizāciju (58. p.).

Regulārajā alternatīvajā dienestā esošā persona var tikt nozīmēta darbā:

- slimnīcā, pie sociālo pakalpojumu sniedzēja, glābšanas iestādē;
- izglītības iestādē, kurā izveidotas klases audzēkņiem ar speciālām izglītības vajadzībām;
- aizsardzības spēkos darba vai dienesta vietā, kas nav saistīta ar militārajām mācībām;
- Igaunijas Aizsardzības investīciju centrā.

Regulārajā alternatīvajā dienestā esošās personas dienesta vieta nedrīkst būt tajā iestādē, ar kuru šai personai bijušas darba attiecības pirms alternatīvā dienesta uzsākšanas (59. p.). Iesaukšanas kārtība regulārajā alternatīvajā dienestā neatšķiras no tās, kāda tā ir obligātajā militārajā dienestā (61. p.).

Personai regulārā alternatīvā dienesta laikā tiek nodrošināti tādi labumi kā ikmēneša pabalsts, 15 dienu atvaļinājums, papildu brīvdienas līdz 10 dienām, ko par teicamu dienestu var piešķirt dienesta vietas vadītājs, un ikmēneša pabalsts par nepilngadīgu bērnu (64. p.).

Rezerves alternatīvo dienestu persona veic (80¹. p.):

- lai pilnveidotu regulārajā alternatīvajā dienestā iegūtās prasmes un zināšanas vai iegūtu jaunas iemaņas;
- ja rezervē esoša persona atsakās dienēt rezerves dienestā reliģisku vai ētisku apsvērumu dēļ.

Rezerves alternatīvo dienestu var veikt līdz 14 dienām pēc kārtas. Iesaukt rezerves alternatīvajā dienestā ir tiesības uz laiku līdz sešiem mēnešiem (80³. p.).

Rezerves alternatīvajā dienestā iesauktajai personai līdz noteiktai robežvērtībai tiek atlīdzināti ceļa izdevumi uz dienesta vietu un no tās, kā arī par dienestā pavadīto laiku izmaksā pabalstu. Kompensācija un pabalsts tiek izmaksāts no tās iestādes vai personas budžeta, kurā tiek veikts rezerves alternatīvais dienests (80⁸. p.).

Savukārt **ārkārtas rezerves alternatīvajā dienestā** piedalās rezervē esošas personas ārkārtas situācijas, paaugstinātas aizsardzības gatavības, izņēmuma stāvokļa vai karastāvokļa laikā ([80^o. p.](#)).



Kiprā militāro dienestu ir pienākums pildīt vīriešiem – Kipras pilsoņiem, kā arī tiem, kuru vecākiem izcelsmes valsts ir Kipra, bet kuri nav ieguvuši Kipras pilsonību. Minētās personas šo **dienestu var veikt no tā gada 1. janvāra, kad sasniedz 18 gadu vecumu, līdz tā gada 31. decembrim, kad sasniedz 50 gadu vecumu.** Personām, kuras reliģiskās vai ideoloģiskās pārliecības dēļ atsakās pildīt militāro dienestu, ir pienākums veikt **alternatīvo militāro dienestu** vai **alternatīvo civilo dienestu** ([18. p.](#)). **Militārais dienests var būt pilna laika, proti, 24 mēneši, vai nepilna laika jeb saīsinātais dienests – 18, 14, seši vai trīs mēneši** ([20. p.](#)).

Saīsināto militāro dienestu (18 mēnešus) pilda personas, kuras pārcēlušās uz pastāvīgu dzīvi Kiprā un ieceļošanas dienā ir bijušas vecākas par 10 gadiem, bet nav sasniegušas 13 gadu vecumu. Tiesības pildīt 14 mēnešu saīsināto militāro dienestu personām var tikt piešķirtas arī dažādu ģimenes apstākļu dēļ. Sešu mēnešu saīsināto militāro dienestu var pildīt vairāku iemeslu dēļ. Tas attiecas, piemēram, uz personām, kas ieceļojušas uz pastāvīgu dzīvi Kiprā, ieguvušas Kipras pilsonību naturalizācijas kārtībā, ģimenes apstākļu dēļ u. c. Triju mēnešu saīsināto militāro dienestu pilda tie, kas pārcēlušies uz pastāvīgu dzīvi Kiprā un ieceļošanas dienā ir vecāki par 26 gadiem, tomēr ar nosacījumu, ka divu gadu laikā uzsāk militāro dienestu. Arī personas, kas ieguvušas Kipras pilsonību naturalizācijas kārtībā pēc 26 gadu vecuma un divu gadu laikā uzsāk militāro dienestu, dienē trīs mēnešus ([21. p.](#)).

Personai, kura iesaukta militārajā dienestā, izceļošana no valsts ir aizliegta, izņemot ar ministra atļauju ([70. p. 1. d.](#)).

No militārā dienesta tiek atbrīvotas personas, kuras neatbilst šim dienestam veselības stāvokļa dēļ, atrodas mūža ieslodzījumā vai ieslodzījumā uz termiņu, kas ilgāks par pieciem gadiem, karagūstekņi, personas ar pastāvīgā iedzīvotāja statusu ārvalstīs, dažādu ģimenes apstākļu dēļ, kā arī augstos valsts amatos esošie u. tml. ([23. p.](#)).

Atlikt militāro dienestu ir tiesības vairāku apsvērumu dēļ, tostarp personām, kuras apgūst izglītību vidējā vai augstākajā mācību iestādē (jo īpaši medicīnas māsu, kulinārijas vai konditorejas specialitātē, kā arī militārajā jomā studējošajiem), ģimenes apstākļu dēļ, veselības stāvokļa dēļ, dažādu reliģiju garīgajiem kalpotājiem u. tml. ([24. p.](#)).

Alternatīvā militārā dienesta un alternatīvā civilā dienesta ilgums ir lielāks nekā militārā dienesta ilgums personām, kuras pārliecības dēļ izvēlas alternatīvo dienestu.

Alternatīvais militārais dienests ir:

- piecus mēnešus ilgāks personām, kuras militāro dienestu pildītu vismaz 18 mēnešus;
- četrus mēnešus ilgāks personām, kuras militārajā dienestā pavadītu no 12 līdz 18 mēnešiem;
- trīs mēnešus ilgāks, ja militāro dienestu pildītu mazāk par 12 mēnešiem.

Savukārt **alternatīvais civilais dienests** ir:

- deviņus mēnešus ilgāks personām, kuras militāro dienestu pildītu vismaz 18 mēnešus;
- astoņus mēnešus ilgāks personām, kuras militārajā dienestā atrastos no 12 līdz 18 mēnešiem;
- septiņus mēnešus ilgāks, ja militāro dienestu pildītu mazāk par 12 mēnešiem ([48. p.](#)).

Alternatīvais militārais dienests tiek organizēts bruņotajos spēkos, neizmantojot ieročus, un iesauktie netiek apmācīti rīkoties ar ieročiem. **Alternatīvais civilais dienests tiek veikts valsts sektora iestādēs,** lielākoties sociālajā un vides aizsardzības jomā ([49. p.](#)). Valstī ir izveidota speciāla komisija, kas izvērtē alternatīvo dienestu pretendentu pieteikumu pamatotību ([53. p.](#)).

Alternatīvā civilā dienesta dalībniekiem pienākas pabalsts divu trešdaļu apmērā no piemaksas, ko izmaksā militārajā dienestā esošajiem.

Gan pēc militārā, gan alternatīvā dienesta pabeigšanas personas atrodas rezerves dienestā ([43. p.](#)).

Pēc alternatīvā dienesta pabeigšanas personām turpinās alternatīvais rezerves dienests vai alternatīvais civilais rezerves dienests. Minētos rezerves dienestus ir tiesīgi iziet arī tie, kuri ir pabeiguši obligāto militāro dienestu un pārliecības dēļ izteikuši vēlmi piedalīties kādā no alternatīvajiem rezerves dienestiem. Rezerves dienesta ilgums ir vienāds visiem neatkarīgi no rezerves dienesta veida ([56. p.](#)).



Lietuvā pastāvīgā obligātā sākotnējā militārā dienesta jeb militārā dienesta **ilgums ir deviņi mēneši.** Militārajā dienestā iesauc **Lietuvas pilsoņus – vīriešus – vecumā no 18 līdz 23 gadiem.** Gan vīrieši, gan sievietes vecumā no 18 līdz 38 gadiem ir tiesīgi brīvprātīgi pieteikties dienestam ([5. p.](#)). Personai ir tiesības arī atsaukt savu pieteikumu pirms norīkošanas dienestam militārajā vienībā.

Katru gadu prioritāri tiek iesaukti tie jaunieši, kuri pieteikušies dienēt brīvprātīgi. Ja brīvprātīgo skaits nesasniedz noteikto gadā iesaucamo skaitu, jaunieši tiek iesaukti izlases veidā, ko veido ar speciālas datorprogrammas palīdzību,

ņemot vērā deklarēto dzīvesvietu. Ja dzīvesvieta nav deklarēta, kalendāra gadā iesaucamo sarakstu veido, ņemot vērā faktisko dzīvesvietu vai dzīvesvietu pirms personas izceļošanas no Lietuvas. Persona pilda dienestu, ja veselības pārbaudē atzīta par piemērotu dienestam (6. p.).

No iesaukšanas dienestā ir atbrīvotas šādas personas:

- personas ar ierobežotu rīcībspēju vai invaliditāti;
- personas, kas veselības stāvokļa dēļ ir atzītas par nepiemērotām militārajam dienestam;
- personas, kas, sasniedzot 60 gadu vecumu, nav ieguvušas militāro pamatapmācību;
- sievietes, izņemot tās, kuras izteikušas vēlmi dienēt un/vai ir absolvējušas medicīnas, māsu vai vecmāšu studiju programmas, iegūstot augstāko izglītību (3. p.).

Obligāto sākotnējo militāro dienestu var pildīt vai nu pildot pastāvīgo (nepārtraukto) obligāto sākotnējo militāro dienestu, vai piedaloties jaunāko virsnieku komandieru apmācībā (4. p. 1. d.).

Obligātais sākotnējais militārais dienests tiek ieskaitīts šādos gadījumos:

- ja kadets ir pabeidzis pirmo studiju gadu;
- ja, esot profesionālajā militārajā dienestā, pārbaudes laikā tiek iegūta pamata militārā gatavība;
- pēc vismaz triju gadu dienēšanas brīvprātīgajā militārajā dienestā, kad ir iegūta pamata militārā gatavība;
- ja ir absolvēta militārā mācību iestāde vai tiek pildīts militārais dienests kādā no Ziemeļatlantijas līguma organizācijas (NATO) vai ES dalībvalstīm (4. p. 2. d.).

Dienestā esošām personām nodrošina apģērbu, ēdināšanu, dienesta izmitināšanu, ik mēnesi tiek **izmaksāts** pabalsts 181,30 *euro* mājāsaimniecības izdevumu apmaksai, pieejama apdrošināšana u. c. sociālās garantijas (5. p.). Tiek izmaksātas prēmijas, ko aprēķina proporcionāli personas dienesta stāžam un izmaksā pēc dienesta beigām. Prēmiju apmēru nosaka atkarībā no novērtējuma, kas saņemts par dienesta pildīšanu, un prēmijas variē no 98 līdz 196 *euro* mēnesī:

- ✓ maksājumu četru pamata sociālo pabalstu apmērā jeb 196 *euro* mēnesī **izmaksā**, ja par dienestu saņemts novērtējums "ļoti labi";
- ✓ maksājumu triju pamata sociālo pabalstu apmērā jeb 147 *euro* mēnesī izmaksā, ja par dienestu saņemts novērtējums "labi";
- ✓ maksājumu divu pamata sociālo pabalstu apmērā jeb 98 *euro* mēnesī izmaksā, ja par dienestu saņemts novērtējums "apmierinoši".

Tiem, kuri brīvprātīgi pieteikušies dienestam pirms kalendāra gada iesaucamo saraksta publicēšanas vai ja personas nav iekļautas kalendāra gada iesaucamo sarakstā, prēmiju palielina par 30 procentiem. Tiem, kuri ir iekļauti kalendāra gada iesaucamo sarakstā un kuri ir izteikuši vēlmi dienēt pēc saraksta publicēšanas, taču ne vēlāk kā līdz dienai, kad parakstīts rīkojums par personas norīkošanu militārajā vienībā, prēmiju palielina par 15 procentiem (41¹. p.).

Pēc militārā dienesta pabeigšanas, **stājoties Lietuvas augstākajās mācību iestādēs, personas konkursa rezultātiem var tikt pievienoti papildu punkti, tādējādi radot priekšrocības konkursā uz studiju vietām.**

Pēc militārā dienesta pabeigšanas persona tiek ieskaitīta apmācītās armijas personāla rezervē (7. p.).

Pastāvīgais obligātais sākotnējais **militārais dienests ar individuālu rīkojumu tiek atlikts:**

- vispārīzglītojošo un profesionālo izglītības iestāžu audzēkņiem, kas nav vecāki par 21 gadu;
- augstākās izglītības iestādēs studējošajiem – vienu reizi uz vienu studiju periodu atbilstoši pirmā cikla (piemēram, profesionālā bakalaura) studiju programmai, pēcdiploma studiju programmai u. tml.;
- nacionālā parlamenta, Eiropas Parlamenta un pašvaldību deputātiem, kā arī valdības locekļiem;
- tiesnešiem un prokuroriem, Valsts drošības departamenta izlūkdienesta, Speciālās izmeklēšanas dienesta, Lietuvas Vadības drošības dienesta darbiniekiem;
- aizdomās turamajiem un apsūdzētajiem kriminālprocesā vai personām, kuras izcieš vai ir izcietušas cietumsodu;
- personai, kura viena audzina nepilngadīgu bērnu vai kurai ir piešķirts bērna kopšanas atvaļinājums līdz bērna triju gadu vecuma sasniegšanai;
- grūtniecēm, kuras iesniegušas medicīnisko izziņu par grūtniecību;
- personām, kas ieceltas par personas ar īpašām vajadzībām vai ar ierobežotu rīcībspēju vienīgo aizbildni;
- Lietuvas reliģisko kopienu biedriem, kuri ievēlēti vai iecelti, lai veiktu pastorālo darbu reliģiskajās kopienās;
- iesaucamā laulātās vai dzīvesbiedres grūtniecības un dzemdību atvaļinājuma laikā;
- personām, kuras audzina divus vai vairāk bērnus līdz triju gadu vecumam;
- personām, kuras atzītas par nepiemērotām dienesta pildīšanai pārejošu veselības traucējumu dēļ, līdz tie izzūd;
- tiem, kuri, beidzoties iesaukšanai, nav aicināti pildīt dienestu (15. p.).

Alternatīvā valsts aizsardzības dienesta ilgums, kas tiek veikts militārā dienesta vietā, **ir 10 mēneši**. Alternatīvais dienests tiek īstenots valsts un pašvaldību iestādēs vai sabiedriskā labuma organizācijās, iesauktajam veicot darbu, kas nav saistīts ar ieročiem. Alternatīvā dienesta veicējam tiek nodrošināti tādi paši labumi (izņemot izmitināšanu un apģērbu) kā militārajā dienestā. Pēc iesauktā pieprasījuma var nodrošināt mājokli, ja darbavieta atrodas citas, nevis iesauktā dzīvesvietas pašvaldības teritorijā (16. p.).

Personas lūgumam pildīt alternatīvo dienestu ir jābūt balstītam reliģijā vai pacifismā, kas nepieļauj dienestu, izmantojot ieročus. Lūgumus alternatīvā dienesta veikšanai izskata un izvērtējumu par to pamatotību sniedz speciāla komisija, kuras sastāvā ir nevalstiskā sektora, reliģisko kopienu un augstākās izglītības iestāžu pārstāvji. Ņemot vērā šīs komisijas ieteikumus, iesaukšanu administrējošā valsts aizsardzības sistēmas iestāde pieņem lēmumu iesniegumu par alternatīvo dienestu atzīt par pamatotu vai nepamatotu. Personu norīko alternatīvajā dienestā, ja pēc veselības pārbaudes tā ir atzīta par piemērotu militārajam dienestam. Pirms norīkošanas alternatīvajā dienestā iesauktais jebkurā laikā pieteikumu dienestam var atsaukt. Šādā gadījumā personai jāveic militārais dienests (17. p.).

Darba devējiem, kas nodarbina personas, kuras pildījušas militāro dienestu, sešus mēnešus izmaksā tā dēvēto algas subsīdiju. To izmaksā nodarbinātās personas darba līgumā noteiktās darba samaksas un valsts sociālās apdrošināšanas obligāto iemaksu daļējai kompensācijai. Subsīdiju var noteikt līdz pat 100 procentu apmērā no personas darba algas un valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas. Algas subsīdijas apmēru un tās izmaksas kārtību nosaka valdība. Algas subsīdija pienākas, ja persona tiek nodarbināta triju mēnešu laikā no militārā dienesta pabeigšanas dienas. Šos atvieglojumus finansē no valsts budžeta, ES struktūrfondu un citiem līdzekļiem (41. p.).

Dienests aktīvajā rezervē tiek veikts, dienējot militārajās vienībās. Aktīvajā rezervē dienē līdz 60 gadiem, bet rezerves militārie kapelāni dienē līdz 65 gadiem. Aktīvajā rezervē iesauktie tiek nodrošināti ar apģērbu, ēdināšanu un dienesta izmitināšanu, personas saņem atalgojumu, kā arī tām tiek sniegta sociālās garantijas (21. p.).



Norvēģija ir pirmā NATO dalībvalsts, kas kopš 2015. gada **dienestā bruņotajos spēkos iesauc gan vīriešus, gan sievietes. Norvēģijas pilsoņi tiek iesaukti dienestā no tā gada, kad sasniedz 19 gadu vecumu, līdz tā gada beigām, kad sasniedz 44 gadu sliekšni.**

Norvēģijas pilsoņi, kuri ir arī citas valsts pilsoņi, militāro dienestu Norvēģijā pilda tik ilgi, kamēr uzturas Norvēģijā un ja līgums ar citu valsti to neliedz. Savukārt Norvēģijas pilsoņi, kuriem ir vai ir bijusi tās valsts pilsonība, ar kuru Norvēģija karotu, tiktu atbrīvoti no militārā dienesta. Ārvalstu pilsoņi, kuri dzīvo Norvēģijā un kuriem ir pastāvīga saikne ar Norvēģiju, var tikt pakļauti iesaukšanai, ja vien līgums ar valsti, kuras pilsoņi viņi ir, to neliedz. Savukārt ārvalstu pilsoņi tiktu atbrīvoti no militārā dienesta, ja Norvēģija karotu ar valsti, kuras pilsoņi viņi ir (6. p.).

Obligātajam dienestam pakļautos, kuri ir veikuši militāro dienestu citas valsts bruņotajos spēkos, var pilnībā vai daļēji atbrīvot no militārā dienesta Norvēģijā (30. p.).

Iesaukums Norvēģijā neattiecas uz sievietēm, kuras dzimušas līdz 1997. gada 1. janvārim. Tāpat iesaukums neattiecas uz Norvēģijas baznīcas ordinētajiem kalpotājiem un priesteriem, kā arī reģistrēto reliģisko kopienu vadītājiem, kuri nav dienējuši bruņotajos spēkos (6. p.).

Bijušajām militārpersonām, kuras ir darbojušas militārajā jomā vismaz vienu gadu pēc sākotnējā dienesta, militārā dienesta pienākums turpinās līdz tā gada beigām, kurā persona sasniedz 55 gadu vecumu (13. p.).

Personas, kuras nav iesauktas militārajā dienestā, var tikt pārceltas uz civilās aizsardzības vai policijas struktūrvienībām (15. p.). Ja ir pamats uzskatīt, ka persona nevar pildīt militāro dienestu, nenonākot pretrunā ar saviem uzskatiem vai vērtībām, tai ir tiesības uz atbrīvojumu no militārā dienesta (35. p.). Ja pieteikums par atbrīvošanu no militārā dienesta tiek akceptēts, **personu var norīkot dienestam Norvēģijas civilajā aizsardzībā.**

Iesaucamo pienākumos ietilpst regulārais un ārkārtas dienests. Regulārais dienests ilgst līdz 19 mēnešiem, un par tā ilgumu lemj parlaments. Regulārajā dienestā ietilpst:

- sākotnējais dienests;
- iegūto zināšanu papildināšanas posms;
- ikgadējais zemessardzes dienests;
- vīrsnieku, komandieru un speciālistu apmācība.

Ārkārtas dienesta iespējamie pildīšanas veidi ir šādi:

- dabas katastrofu, nopietnu negadījumu novēršanas un ierobežošanas dienests;
- objektu un infrastruktūras apsardzes dienests;
- dienests citu sabiedrībai būtisku interešu aizsardzībai;
- speciālas mācības bruņoto spēku stiprināšanai;

- o ārkārtas situāciju dienests tā spēku komplektēšanas laikā.

Nepieciešamības gadījumā var tikt izdoti noteikumi par iesaukšanu ārkārtas dienestā (17. p.). **Ārkārtas dienests katru reizi ilgst līdz sešiem mēnešiem.** Atsevišķos gadījumos tas var būt ilgāks (18. p.).

Iesaucamos, kurus bruņotie spēki ir atzinuši par dienestam piemērotiem, iesauc dienestā, ņemot vērā bruņoto spēku vajadzības. Iesaucot sākotnējā dienestā, iespēju robežās ņem vērā iesauktā vēlmes par dienesta veidu (19. p.).

Pienākums veikt sākotnējo dienestu izbeidzas, ja persona nav iesaukta dienestā tajā gadā, kad sasniedz 28 gadu vecumu. Ja sākotnējais dienests tiek pārtraukts slimības, traumas vai tamlīdzīgu iemeslu dēļ, atlikušais sākotnējais dienests zaudē spēku tā gada beigās, kurā personai paliek 28 gadi. Ja sākotnējais dienests ir atlikts un persona pati to ir veicinājusi, pienākums dienēt saglabājas līdz tam gadam, kad personai aprit 33 gadi (22. p.).

Iesauktie, kuri ieguvuši virsnieka, komandiera vai speciālista apmācību zemessardzē, ik pēc trim gadiem var tikt aicināti papildu dienestā līdz 14 dienām (26. p.).



Somijā katram vīrietim – Somijas pilsonim – vecumā no 18 līdz 60 gadiem ir pienākums iesaistīties militārajā dienestā. **Iesaukšanas vecums vīriešiem ir no 18 līdz 30 gadiem.** Savukārt sievietes vecumā no 18 līdz 29 gadiem militārajā dienestā [var pieteikties](#) brīvprātīgi. Pienākums pildīt militāro dienestu ietver iesaukto dienestu, piedalīšanos rezervistu mācībās, papildu dienestā un dienestu mobilizācijas laikā, kā arī papildu dalību iesaukumos un pārbaudēs, kurās tiek novērtēta piemērotība militārajam dienestam. Personas, kurām ir saistošs militārais dienests, atrodas aktīvajā militārajā dienestā, rezervē vai paligrezervē (2. p.).

Personas, kuras ir pakļautas militārajam dienestam, atkarībā no iestājpārbaudījumiem var tikt izraudzītas speciālai apmācībai, lai dienētu kā desantnieki, ūdenslidēji, mūziķi militārajās grupās, gaisa spēkos un starptautiskajos ātrās izvietojšanas spēkos vai tiktu apmācītas citos speciālos uzdevumos (29. p.).

Iesauktajam ir jāpilda bruņotais militārais dienests vai militārais dienests bez bruņojuma Somijas aizsardzības spēkos vai arī jāveic civilais dienests. Militārais dienests bez bruņojuma visos citos aspektos ir līdzvērtīgs bruņotajam militārajam dienestam, taču tas neietver apmācību rīkoties ar bruņojumu.

Kad vīriešiem aprit 18 gadi, viņi piedalās iesaukumā. Tajā tiek pārbaudīta iesaucamo fizisko spēju atbilstība dienestam, noskaidrotas viņu vēlmes attiecībā uz dienestu un atbilstoši tām noteikts dienesta sākuma datums un vieta. Militāro apmācību mērķis ir [nodrošināt](#), lai militārās apmācības un iesauktajiem uzticētais dienesta uzdevums atbilstu viņu prasmēm, interesēm, civilajai izglītībai, profesijai un nākotnes plāniem. Ja iesauktais netiek atzīts par piemērotu dienestam, viņš no tā tiek atbrīvots.

Atkarībā no apmācībām militārais dienests ilgst 165, 255 vai 347 dienas:

- o 165 dienu dienests – tiem iesauktajiem, kuri iziet ierindas dienestu;
- o 255 dienas – tiem, kuri apgūst ierindas pienākumus, speciālās prasmes, un dienestā [bez bruņojuma](#) esošajiem;
- o 347 dienu dienests – personām, kuras:
 - tiek apmācītas par virsniekiem, apakšvirsniekiem vai apgūst speciālo operāciju spēku pienākumus;
 - dienē militārajā dienestā bez bruņojuma;
 - dienē civilajā dienestā.

[Civilā dienesta](#) 347 dienās ietilpst pamatapmācība 28 dienas un sabiedriskais dienests 319 dienas. Mācību periodā uzturēšanas izmaksas (dienas nauda, ēdināšana, izmitināšana, veselības aprūpe un transporta izdevumi) [sedz](#) Civilā dienesta centrs, savukārt sabiedriskā dienesta laikā izmaksas sedz iestāde, kur dienests notiek. Pēc civilā dienesta seko tālākāpmācība, papilddienests un dienests mobilizācijas laikā.

Militārā dienesta [apmācību struktūra](#) ir šāda:

- **pamatapmācība** (sešas nedēļas). Pamatapmācības pēdējā nedēļā iesauktais izvēlas turpmāko apmācību virzienu;
- **specializētā dienesta apmācība jeb mācību nozares pamatkurss** (sešas nedēļas);
- **padziļinātais kurss specializētajā dienestā**, kas ietver arī karalaika apmācības pamatus (sešas nedēļas);
- **vienību apmācība**, kurā turpinās karalaika apmācība un notiek dažādu kursu apmācības (sešas nedēļas);
- **rezerves virsnieku kurss** (14 nedēļas).

Militārā dienesta **pamatapmācības posms sākas ar divu nedēļu ievadkursu**, kura laikā tiek apgūti militārā dienesta pamati, karavīra tiesības un pienākumi, darba un dienesta drošības pamati. Iesauktie tiek sadalīti grupās, ņemot vērā pirms dienesta veiktās anketēšanas rezultātus. Pirmajās nedēļās iesauktie iepazīstas ar bāzes vienības un brigādes līmeņa vienības ikdienas dienesta ritmu, [apgūst](#) vispārējos militāro operāciju pamatus un karavīra pamatiemaņas izdzīvošanā un aizsardzībā. Pamatapmācības posms visiem iesauktajiem ir vienāds. Tajā tiek veikta atlase

attiecībā uz turpmāko apmācības veidu, ņemot vērā iesauktā motivāciju iesaistīties attiecīgajā apmācībā. Turpmākā apmācība atšķiras atkarībā no izvēlēta apmācības virziena.

Specializētajā dienesta apmācībā papildus individuālajām prasmēm tiek attīstīta sadarbība grupu līmenī. Apmācības mērķis ir nodrošināt, lai iesauktie [apgūst](#) mācību nozares pamatzināšanas un prasmes, prot izmantot individuālo un komandai raksturīgo ieroci vai sistēmu kaujas situācijā, un grupas sastāvā spēj izpildīt viņam uzdotos kaujas uzdevumus. Mācību nozares periodā tiek veikta atlase apakšvirsnieku kursam.

Padziļinātajā kursā specializētajā dienestā līderu apmācībām izraudzītie sāk apakšvirsnieku kursu. Šā perioda mērķis ir nodrošināt, lai iesauktie apgūtu karavīra iemaņas un prasmes atbilstoši dienesta un mācību virzienam.

Vienību apmācības posmā ierindas dienesta perioda (165 dienas) beigās notiek karalaika vienību apmācība. Mērķis ir panākt, lai apmācības un citas aktivitātes notiktu pēc iespējas realitātei pietuvinātos apstākļos. Apmācībās iesauktos [sagatavo](#) karalaika uzdevumu veikšanai un noteikto spēju prasību izpildei. Vienības apmācības posms tiek uzskatīts par obligāto militāro apmācību augstāko punktu prasmju un zināšanu ziņā.

Pēc militārā dienesta pabeigšanas personas tiek iekļautas Somijas aizsardzības spēku rezervē. Ierindas karavīri paliek rezervē līdz 50 gadu vecumam, un kā rezervisti viņi piedalās līdz 80 vai līdz 150 dienu ilgā kvalifikācijas celšanas apmācībā. Virsnieki un apakšvirsnieki paliek rezervē līdz 60 gadu vecumam, un šajā laikā viņi iziet līdz 200 dienu ilgu kvalifikācijas celšanas apmācību. Katrs vīrietis vecumā no 18 līdz 60 gadiem ir iekļauts palīgrezervē.

Uzņemšana dienestā [notiek](#) divas reizes gadā – janvārī un jūlijā. Iespējams lūgt arī dienesta uzsākšanas datuma maiņu. Iesauktais pamatota iemesla dēļ var lūgt, lai stāšanās dienestā tiktu atlikta.

Ārvalstu pilsoņi, kuriem ir arī Somijas pilsonība un kuri ir pabeiguši savas bijušās mītnes zemes obligāto militāro dienestu vai tā daļu (vismaz četrus mēnešus), iesniedzot pieteikumu kādā no Somijas reģionālajiem birojiem, var pretendēt uz atbrīvošanu no militārā dienesta.

Personai nav pienākuma pieteikties militārajam dienestam, ja tai ir arī citas valsts pilsonība un pēdējos septiņus gadus dzīvesvieta ir bijusi ārpus Somijas. Savukārt persona var tikt norīkota dienestā, ja pārceļas uz Somiju pirms tā gada beigām, kurā tai aprit 29 gadi. Savukārt Somijas pilsoņiem, kuriem ir vairākas pilsonības un kuri dzīvo Norvēģijā, Zviedrijā, Dānijā vai Amerikas Savienotajās Valstīs, nav atsevišķi jāpiesakās atbrīvojumam no dienesta, jo tas noteikts starpvalstu līgumos, kurus Somija [noslēgusi](#) ar minētajām valstīm.

Militārajā dienestā iesauktajam un viņa ģimenes locekļiem tiek izmaksāts [pabalsts par laiku, kad iesauktais pilda militāro dienestu](#). [Pabalstu](#) izmaksā šādām personām:

- iesauktajiem un personām, kuras veic alternatīvo civilo dienestu;
- sievietēm, kuras brīvprātīgi pilda militāro dienestu;
- dienestā esošās personas ģimenes locekļiem;
- personām, kuras piedalās rezerves vai papilddienesta kvalifikācijas celšanas mācībās, un to ģimenes locekļiem.

Tiesības uz pabalstu ietekmē neto ienākumu apmērs, t. i., ienākumi pēc nodokļu nomaksas, ko saņem iesauktais vai viņa ģimenes loceklis dienesta laikā, piemēram, ienākumi no algas vai pašnodarbinātas personas ienākumi. Pabalsta apmēru samazina ikmēneša neto ienākumi, kas pārsniedz 300 *euro*.

Personas, kas ierodas no ārvalstīm, lai uzsāktu dienestu Somijā, saņem pabalstu, ievērojot tādus pašus noteikumus kā Somijas rezidenti. Lai izmaksātu pabalstu, saņēmējam nav jābūt iekļautam Somijas sociālā nodrošinājuma sistēmā. Arī iesauktā ģimenes loceklim, kurš dzīvo ārvalstī, var tikt izmaksāts pabalsts, turklāt to neapliek ar nodokļiem.

Pabalstu var izmaksāt kādā no šādām formām:

- ✓ **[pamatpabalsts](#)** paredzēts dažādu ikdienas izdevumu segšanai, kurus saņēmējs pats nespēj samaksāt (piemēram, ēdināšanai, apģērba iegādei, nelieliem medicīnas izdevumiem, telekomunikāciju maksai, laikrakstu abonēšanai, apdrošināšanas prēmijām, pārvietošanās izmaksām, atpūtas pasākumu izmaksām u. c.). Pabalstu **izmaksā** iesauktā **ģimenes locekļiem**. To nevar saņemt dienestā iesauktais. Pamatpabalsts 2023. gadā ir noteikts 732,67 *euro* mēnesī;
- ✓ **[mājokļa palīdzība](#)** tiek izmaksāta **iesauktajam vai viņa laulātajam/partnerim, vai bērnam**, lai segtu faktiskās pastāvīgā mājokļa izmaksas, piemēram, mājokļa īri, komunālos pakalpojumus, mājokļa kredīta procentus u. tml. Lai saņemtu mājokļa palīdzību, personai pastāvīgi jādzīvo mājoklī vismaz trīs mēneši pirms dienesta uzsākšanas;
- ✓ **[speciālā palīdzība](#)** sedz tikai iesauktās personas **laulātā/partnera vai bērna** nepieciešamās un saprātīgās izmaksas, kas rodas dienesta laikā. Speciālo palīdzību nevar piešķirt ar atpakaļejošu spēku. Tāpēc pabalsts ir jāpieprasa tā mēneša laikā, kurā veikts atbilstošs pirkums vai kurā ir jāmaksā rēķins. Speciālo palīdzību izmaksā tikai tad, ja pamatpabalsts nesedz izdevumus un nav iespējams saņemt citu finansiālo palīdzību;

- ✓ **uzturlīdzekļu palīdzība** tiek izmaksāta to iesaukto vietā, kuriem ir pienākums veikt ikmēneša uzturlīdzekļu maksājumus un kuri dienesta laikā tos neveic. Bērniem, kuriem ir tiesības uz uzturlīdzekļu palīdzību, netiek maksāts pamatpabalsts;
- ✓ **atbalsts studiju kredīta procentu nomaksai** – tiek nomaksāti kredīta procentu maksājumi tādā apmērā, kādā tie maksājami dienesta laikā.

Darba devējs nav tiesīgs uzteikt darba līgumu laikā, kad darbinieks atrodas militārajā dienestā. Kad persona atgriežas darbā pēc militārā dienesta pabeigšanas, darba devējam ir pienākums nodrošināt darbinieku ar tādu pašu vai līdzvērtīgu darbu, kādu tas veicis pirms dienesta. Vismaz divus mēnešus iepriekš jāinformē darba devējs un jāvienojas par darba attiecību atsākšanas laiku. Savukārt ja mēneša laikā persona [nav pazinojusi](#) darba devējam par dienesta pabeigšanu vai pārtraukšanu, darba devējs ir tiesīgs vienpusēji lauzt darba līgumu.

Militārajā dienestā iesauktajam tiek izsniegts nepieciešamais apģērbs un aprīkojums. **Iesauktā dienas naudas apmērs ir atkarīgs no personas dienesta ilguma un to maksā par katru dienestā pavadīto dienu**, arī par brīvdieniem:

- ✓ 5,20 euro dienā izmaksā no 1. līdz 165. dienai;
- ✓ 8,70 euro dienā izmaksā no 166. līdz 255. dienai;
- ✓ 12,10 euro dienā izmaksā no 256. līdz 347. dienai dienestā.

Sieviešu militārais apģērbs lielākoties ir tāds pats kā vīriešiem. Lai iegādātos personīgās mantas, kuras nenodrošina aizsardzības spēki, **sievietes saņem papildu pabalstu 0,50 euro dienā.**

Iesauktie, kuri pastāvīgi dzīvo ārvalstī, pildot militāro dienestu Somijā, var doties uz savu dzīvesvietu ārvalstīs vienu līdz četras reizes dienesta laikā atkarībā no militārā dienesta ilguma.

Iesauktajiem, kuri ir precējušies vai dzīvo laulībā, bērna kopšanas atvaļinājumu – 12 dienas – piešķir vai nu kā vienu periodu bērna piedzimšanas brīdī, vai arī vairākos periodos. Bērna kopšanas atvaļinājums dienesta ilgumu neietekmē. Bērna kopšanas atvaļinājumam jā sākas viena mēneša laikā pēc bērna piedzimšanas, tomēr, piemēram, jaundzimušā vai mātes slimības dēļ, tas var sākties arī [vēlāk](#).

Katram iesauktajam ir tiesības uz [atvaļinājumu](#): sešas dienas (dienot 165 dienas), 12 dienas (dienot 255 dienas) vai 18 dienas (dienot 347 dienas). Iesauktajiem var piešķirt arī atvaļinājumu par izcilu dienesta pildīšanu – ne vairāk kā 20 dienas – un personīgo atvaļinājumu īpašos gadījumos.

Pēc militārā dienesta pabeigšanas iesauktais tiek norīkots rezervistos. Rezervistiem tiek maksāta rezervista alga laikā, kad viņi apmeklē kvalifikācijas celšanas mācības. 2022. gadā tika noteikta šāda alga:

- ✓ ierindas karavīriem – 63,30 euro dienā;
- ✓ apakšvirsniekiem – 66,46 euro dienā;
- ✓ virsniekiem un speciālo uzdevumu virsniekiem – 69,62 euro dienā;
- ✓ papildus visi rezervisti saņem dienas naudu 5,20 euro;
- ✓ sievietes saņem papildu dienas naudu 0,50 euro.

Papildus obligātajām kvalifikācijas celšanas mācībām rezerves karavīri var piedalīties brīvprātīgajā valsts aizsardzībā un apmeklēt Valsts aizsardzības mācību biedrības organizētos kursus, lai uzturētu un attīstītu savas militārās prasmes, kā arī kopības un komandas garu.

Iesauktajiem mācības [notiek](#) armijā, jūras spēkos, gaisa spēkos vai robezsardzē.

Somijā ir arī kiberaizsardzība jeb militārajā valsts aizsardzībā lietoto informācijas sistēmu un datu pārraides mehānismu aizsardzība. Gadā tiek apmācīti divi kontingenti kiberspēkos iesaukto, viņi dienē 255 dienas. Vadības uzdevumu veikšanai tiek apmācīti vairāki iesauktie katrā kontingentā, un pieteikties tiem var ikviens. Dienesta laiks vadošajos uzdevumos ir 347 dienas. Pēc dienesta kiberspēkos iesauktie atrodas aizsardzības spēku kiberspēku rezervē.

Iesauktie var pieteikties speciālo pienākumu veikšanai vairākās jomās. Piemēram, speciālos pienākumus **medicīnā** pēc pamatapmācības posma var veikt iesauktie, kuru profesionālā darbība pirms militārā dienesta ir bijusi saistīta ar šo jomu. Mediķi, zobārsti, veterinārārsti un farmaceiti, kā arī šīs disciplīnas studējošie tiek izvietoti armijas, jūras spēku vai gaisa spēku brigādes līmeņa vienībās. Rezerves virsnieku kursa mērķis ir sagatavot medicīnas darbiniekus, kas spēj plānot un vadīt karalaika medicīnisko aprūpi rotā un brigādes līmeņa vienībā. Iesauktie specializējas kaujas traumu ārstēšanā un apgūst aizsardzības spēku medicīniskās aprūpes pamatus. Vienības apmācības posmā virsnieku kandidāti apgūst lauka un katastrofu medicīnas apmācību, kā arī iegūst profesionālo pieredzi, strādājot veselības centros.

Piemēram, **tiesnešu apmācības programmā** var uzņemt personu ar augstāko juridisko izglītību vai tiesību zinātņu studentu, kurš Somijā ir pabeidzis vidējā līmeņa studijas krimināltiesībās un procesa tiesībās. Pēc apmācībām iesauktajiem tiek uzticēti dažādu līmeņu karalaika tiesnešu pienākumi.

Iesauktajiem ir iespēja pieteikties arī **kapelāna un diakona mācībām** – lielākoties tam tiek izraudzīti teoloģijas studenti un personas ar augstskolā iegūtu izglītību teoloģijā vai sociālajās zinībās. Mācību mērķis ir apmācīt iesauktos veikt baznīcas darbu gan miera laikā, gan ārkārtas situācijās. Ierindas iesauktie dienē 255 dienas. Tie, kas piedalās vadības apmācībā, dienē 347 dienas. Apmācība notiekursos un praktiskās apmācības brigādes vienībās.



Šveicē militārajā dienestā tiek **iesaukti vīrieši – Šveices pilsoņi – no tā gada, kad personai aprit 19 gadi, līdz tā gada beigām, kad aprit 24 gadi (9. p.)**. Sievietes militāro dienestu var pildīt brīvprātīgi (**59. p. 2. d.**). Šveices pilsoņi, kuriem ir citas valsts pilsonība un kuri citā valstī ir pildījuši militāro dienestu vai veikuši alternatīvos dienestus, Šveicē netiek iesaukti obligātajā militārajā dienestā (**5. p.**).

Šveices pilsoņi – vīrieši – gadā, kad viņiem aprit 18 gadi, saņem pavēsti **informatīvās dienas** apmeklējumam, kurā tiek informēti par pamatapmācību un obligāto militāro dienestu. Šajā dienā iesaucamie tiek aicināti ziņot, kurā laikā viņi izies pamatapmācību. Sievietēm informatīvās dienas apmeklējums ir brīvprātīgs.

Dienestam pēc 24 gadu vecuma **ir tiesīgas pieteikties** šādas personas:

- sievietes – Šveices pilsones, kuras nekad nav bijušas militārajā dienestā;
- personas, kuras izgājušas naturalizāciju pēc 24 gadu vecuma;
- iesauktie, kuri kārtējās komplektēšanas laikā nav saņēmuši galīgo lēmumu par atbilstību dienestam.

Iesaukšanas process ilgst divas līdz trīs dienas un notiek trīs līdz 12 mēnešus pirms pamatapmācības sākuma. Iesaucamo atlases procesā komisija **lemj** par personas piemērotību dienestam, pamatojoties uz medicīniskā, psiholoģiskā un sportiskā snieguma rezultātiem, kā arī drošības iestādes atzinumu.

Lēmumā par personas piemērotību dienestam var būt ietverti šādi atzinumi:

- piemērota militārajam dienestam;
- nepiemērota militārajam dienestam medicīnisku apsvērumu dēļ, taču derīga **civilās aizsardzības dienestam** – var pildīt civilās aizsardzības funkciju un tikai daļēji maksāt tā dēvēto dienesta aizstāšanas **nodevu**;
- nepiemērota gan militārajam dienestam, gan civilās aizsardzības dienestam – šādā gadījumā personai ir jāmaksā dienesta aizstāšanas nodeva. Ja persona iebilst pret šādu lēmumu, 30 dienu laikā tai ir tiesības lēmumu pārsūdzēt.

Ja persona ir atzīta par piemērotu militārajam vai civilās aizsardzības dienestam, nākamais posms ir **norikojuma intervija** ar armijas vai civilās aizsardzības personāla atlases virsnieku. Intervijas laikā tiek ņemti vērā personas atlases pārbaudījumu rezultāti, izglītības līmenis, prasmes, dotības un intereses. Tādējādi tiek piemeklēts iesaucamajam piemērotākais uzdevums/funkcija, kuru apgūt pamatapmācībā.

Pamatapmācība parasti ilgst 18 nedēļas (formējumiem ar speciālām apmācības vajadzībām pamatapmācība var tikt pagarināta līdz 23 nedēļām), un tā personai ir jāizpilda līdz 25 gadu vecumam (**49. p.**). Pamatapmācība ietver šādas četras galvenās apmācības jomas:

- vispārējā pamatapmācība (paredzēta visiem bruņotajos spēkos dienējošajiem neatkarīgi no dienesta veida un funkcijas. Iesauktie apgūst militāros pamatus: tiek apmācīti rīkoties ar militārajām formām, ekipējumu, personīgo ieroci sevī un citu aizstāvībai, iegūst pamatzināšanas medicīnā pirmās palīdzības sniegšanai);
- paplašinātā pamatapmācība (ietver no bruņoto spēku pamatapmācības tās tēmas, kas saistītas ar ieročiem);
- pamata funkcionālā apmācība (tiek apgūtas prasmes rīkoties ar ieročiem, kas tiek izmantoti attiecīgajā karaspēka daļā. Pēc pamata funkcionālās apmācības apguves iesauktie tiek paaugstināti par kareivjiem);
- apvienības apmācība (notiek apvidū, kur tiek praktizēta vienības darbība reālos apstākļos. Komanda tiek apmācīta **veikt** operatīvos un kaujas vingrinājumus, kaujas šaušanu u. c.).

Ja persona pamatapmācību vēlas atlikt izglītības ieguves, profesionālo gaitu vai veselības apsvērumu dēļ, tā sava kantona kompetentajai iestādei iesniedz pieprasījumu, norādot atlikšanas iemeslu un pievieno attiecīgus apliecinājumus. **Pieprasījumi par pamatapmācības atlikšanu parasti tiek atbalstīti**. Iesauktie, kuri neizpilda pamatapmācību pirms 25 gadu vecuma sasniegšanas, tiek atbrīvoti no bruņotajiem spēkiem, un viņiem ir **jāmaksā** dienesta aizstāšanas nodeva.

Pēc pamatapmācības pabeigšanas persona tiek iekļauta bruņotajos spēkos uz deviņiem gadiem. Šajā laikā personai ir jāpabeidz **seši trīs nedēļas ilgi kvalifikācijas celšanas kursi**. Kursu skaits un ilgums iesauktajiem var atšķirties atkarībā no dienesta pakāpes. Īpašu apmācības vajadzību gadījumā var paredzēt īsākus kvalifikācijas celšanas kursus vai kursu, kas tiek nodrošināts katru dienu (**51. p.**). Ja persona kvalifikācijas celšanas kursu lūdz atlikt, ir saņēmusi atļauju un attiecīgajā gadā nedienē militārajā dienestā, personai ir jāmaksā dienesta aizstāšanas nodeva.

Visiem bruņoto spēku dalībniekiem, kuriem ir izsniegts šaujamerocis, katru gadu, pirms personas tiek [atbrīvotas](#) no militārā dienesta, ir jāpiedalās šaušanas vingrinājumos šaujamerocu klubā.

Iesauktajiem apmācības militārajā dienestā kopumā [notiek](#) vismaz 245 dienas. Dienestā pavadāmo dienu skaits ir atkarīgs no personas iegūtās militārās pakāpes ([47. p.](#)).

Ja bruņotais militārais dienests iesauktajam nav pieņemams, persona var pildīt militāro dienestu bez bruņojuma. Lēmumu par uzņemšanu militārajā dienestā bez bruņojuma pieņem speciāla institūcija ([16. p.](#)).

Uz amata pildīšanas vai nodarbinātības laiku **no militārā dienesta ir atbrīvotas šādas personas:**

- federālās padomes locekļi, federālais kanclers un vicekancleri;
- armijas kapelāni;
- pilna laika nodarbinātie, kuri ir pabeiguši pamatapmācību:
 - medicīnas darbinieki, kas nodrošina medicīnas iestāžu darbību, ja armijai attiecīgajā brīdī viņi nav nepieciešami;
 - glābšanas dienestu darbinieki, ja nav nepieciešami armijas glābšanas dienestiem;
 - tādu cietumu un iestāžu vadītāji un uzraugi, kurās tiek izpildīts pirmstiesas apcietinājums vai izciests sods;
 - policijas dienestu darbinieki, ja armijai viņi nav nepieciešami policijas uzdevumu veikšanai;
 - robežsargi, valsts ugunsdzēsības dienestu darbinieki;
 - pasta dienestu un licencētu transporta uzņēmumu darbinieki, kuri vajadzīgi valsts drošībai ārkārtas situācijās;
 - civilās gaisa satiksmes vadības dienestu darbinieki, ja viņi nav nepieciešami militārās gaisa satiksmes vadībai.

Pamatotos izņēmuma gadījumos no militārā dienesta var atbrīvot arī citus privāto, valsts iestāžu un dienestu pilna laika darbiniekus, kuri sniedz būtiskus vai tādus pakalpojumus, kas ir nepieciešami ārkārtas palīdzībai vai katastrofu pārvarēšanai, ja šie speciālisti nav nepieciešami attiecīgo uzdevumu veikšanai armijā ([18. p.](#)). Ja atbrīvojuma iemesls ir zudis un attiecīgais speciālists armijai ir nepieciešams, personu var iesaukt militārajā dienestā ([19. p.](#)).

Persona obligātajā militārajā dienestā netiek iesaukta, kā arī tiek izslēgta no tā šādos gadījumos:

- ja persona ir notiesāta par noziedzīgu nodarījumu;
- ja personai piespriests ar brīvības atņemšanu saistīts sods;
- ja likums personai liedz saņemt šaujameroci ([21.–22. p.](#)).

Militārajā dienestā iesauktajiem tiek nodrošināti tādi labumi kā izmitināšana, ēdināšana, apmaksāti komandējumi, atalgojums ([29. p.](#)), veselības apdrošināšana un apdrošināšana pret nelaimes gadījumiem ([34. p.](#)), pieejamas medicīniskās, pastorālās, psiholoģiskās un sociālās konsultācijas, kā arī citi atbalsta pakalpojumi ([31. p.](#)).

Šveicē ir arī civilais dienests jeb alternatīva militārajam dienestam, ko iespējams veikt galvenokārt sociālajā, veselības aprūpes un vides jomā. Ikviens, kurš nepiekrīt dienēt armijā pārliecības dēļ, tā vietā var izvēlēties [civilo dienestu](#). **Tā ilgums pusotru reizi pārsniedz militārā dienesta ilgumu**, tomēr mēdz būt arī izņēmumi ([8. p.](#)).

Civilais dienests nereti tiek jaukts ar [civilās aizsardzības dienestu](#), kurā savukārt tiek norīkotas personas, kuras atzītas par nepiemērotām dienestam armijā.

Lai pretendētu uz iespēju veikt civilo dienestu, personai ir jāizpilda šādi nosacījumi:

- tai ir jābūt atzītai par piemērotu militārajam dienestam;
- pieteikumā jāatzīmē, ka tā nepiekrīt dienēt armijā pārliecības dēļ;
- triju mēnešu laikā pēc pieteikuma iesniegšanas ir jāapmeklē tā dēvētā iepazīšanās diena. Pēc dalības iepazīšanās dienā divu nedēļu laikā personai ir jāapstiprina pieteikums uzņemšanai [civilajā dienestā](#). Turklāt, arī pildot militāro dienestu, iesauktie ir tiesīgi pieteikties civilajā dienestā.

Valsts konstitūcija paredz – ja iesauktajam, pildot militāro vai civilo dienestu, nodarīts kaitējums veselībai vai dzīvībai, personai un tās tuvākajiem radniekiem ir tiesības saņemt atbilstošu kompensāciju no valsts ([59. p. 5. d.](#)).

Par katru civilajā dienestā pavadīto dienu tiek izmaksāta kompensācija par negūtajiem ienākumiem. Tās apmērs ir atkarīgs no personas ienākumiem pirms dienesta. Tiesības uz kompensāciju ir arī personām, kuras neestrādā algotu darbu, piemēram, studējošajiem un bezdarbniekiem. Algota darba veicējiem ir tiesības saņemt pabalstu 80 procentu apmērā no vidējiem ienākumiem pirms dienesta uzsākšanas. Minimālā kompensācija ir 69 Šveices franki (aptuveni 72 euro) dienā, savukārt maksimālā – 196 Šveices franki (aptuveni 205 euro) dienā.

Ja iesauktais nav pabeidzis pamatapmācību, viņš saņem vismaz 69 Šveices frankus (aptuveni 72 euro) dienā par pirmajām 124 dienesta dienām (kompensācija var būt lielāka atkarībā no dienesta virziena, kurā iesauktais ir norīkots) neatkarīgi no tā, vai persona ir strādājusi algotu darbu pirms dienesta [uzsākšanas](#).

Par katru dienesta dienu dienošajiem ir tiesības uz bērna pabalstu 20 Šveices franku (aptuveni 21 euro) apmērā, par katru bērnu/audzubērnu, kā arī kabatas naudu sešu Šveices franku (aptuveni 6,3 euro) apmērā.

Kopš 2013. gada 1. janvāra Šveices pilsoņi, kuri ir atzīti par nepiemērotiem militārajam dienestam un civilajai aizsardzībai, var pildīt **militāro dienestu ar speciālām medicīniskām prasībām**, nevis maksāt dienesta aizstāšanas nodevu. Medicīniskās ekspertīzes komisija, pamatojoties uz medicīnisko vērtējumu, lemj par personas piemērotību šim dienestam. Ja vērtējums ir pozitīvs, par personu tiek sniegts atzinums "derīgs militārajam dienestam, tikai speciālām funkcijām un ar nosacījumiem". Personai rakstveidā jāapliecina vēlme pildīt militāro dienestu ar speciālām medicīniskām prasībām. Šādu pieteikumu var iesniegt jebkurā laikā, tostarp arī iepriekš iesauktais karavīrs vai virsnieks, neatkarīgi no jau nodienēto dienu skaita. **Militārajam dienestam ar speciālām medicīniskām prasībām ir tāds pats ilgums kā obligātajam militārajam dienestam.** Personām, kuras pirms pieteikuma iesniegšanas vēl nav pabeigušas pamatapmācību, militārais dienests ar speciālām medicīniskām prasībām ir jāpilda 18 nedēļas vienā reizē un pēc tam ikgadējos norīkojumos pa trim nedēļām. Pēc pieprasījuma ir pieļaujama dienesta atlikšana, kā arī divu vai vairāku dienesta periodu izpilde vienā gadā. Militārais dienests ar speciālām medicīniskām prasībām tiek pielāgots iesauktā psiholoģiskajām un fiziskajām vajadzībām:

- ievērojami ir samazināta militārā vispārējā pamatapmācība (lielākā daļa nodarbību notiek attālināti);
- ieroči netiek piešķirti un ieroču apmācības netiek veiktas, kā arī nav tieša kontakta ar armiju;
- personām tiek piešķirts formastērps;
- netiek izmantots militārais transports.

Lielākoties militārais dienests ar **speciālām** medicīniskām prasībām tiek pildīts Federālās aizsardzības, civilās aizsardzības un sporta departamenta Aizsardzības daļas administrēšanas birojā vai loģistikas centrā.

Ja persona neveic militāro vai civilo dienestu, tai ir jāmaksā dienesta aizstāšanas nodeva, kas nonāk konfederācijas rīcībā, bet to aprēķina un iekasē kantoni ([59. p. 3. d.](#)). **Ja gada laikā persona daļēji vai nemaz nav iesaistījies obligātajā militārajā dienestā vai civilajā dienestā, tai ir jāmaksā dienesta aizstāšanas nodeva triju procentu apmērā no saviem ienākumiem**, kas tiek aplikti ar nodokļiem. Dienesta aizstāšanas **nodevas** minimālais apmērs ir 400 Šveices franki (aptuveni 418 *euro*).

Izvērtējums par nepieciešamību maksāt dienesta aizstāšanas nodevu tiek veikts par iepriekšējo gadu. Nodevas maksāšanas ilgums ir atkarīgs no obligātā militārā dienesta ilguma. Agrākais laiks, kad nodevu varētu nākties maksāt, ir sākot no tā gada, kad nodokļu maksātājs sasniedz 19 gadu vecumu, un šis pienākums ir spēkā ne ilgāk kā līdz tā gada beigām, kad nodokļu maksātājs **sasniedz** 37 gadu vecumu.

Ja militārais dienests kādu apstākļu dēļ netiek pabeigts pilnībā, arī tad personai ir pienākums maksāt dienesta aizstāšanas nodevu. Militārais dienests tiek uzskatīts par pabeigtu un izpildītu, ja tajā ir pavadītas vairāk nekā 15 dienas gadā. Ikviens, kurš dienējis no 10 līdz 15 dienām, maksā pusi no dienesta aizstāšanas nodevas. Ja dienests tiek pildīts mazāk par 10 dienām, nodeva maksājama pilnā apmērā.

Toties civilais dienests tiek uzskatīts par neizpildītu, ja pēc uzņemšanas dienestā norīkojums netiek pildīts vismaz 26 dienas gadā. Ikviens, kurš pavadījis dienestā vismaz 14 dienas, bet mazāk par 26 dienām, maksā pusi no noteiktā nodevas apmēra. Ja dienestā pavadīts mazāk par 14 dienām, nodeva jāmaksā pilnā apmērā. **Pēc tam, kad persona pilnībā ir izpildījusi obligāto militāro dienestu, valsts atmaksā personai naudu, kas iekasēta par nodevu.** No dienesta aizstāšanas nodevas samaksas ir atbrīvotas personas ar invaliditāti. Kamēr nav nokārtotas visas parādsaistības iesaukšanas iestādēm, personai ir aizliegts izbraukt no valsts.

2021. gadā iekasētais dienesta aizstāšanas nodevas kopapjoms sasniedza 183 miljonus Šveices franku (aptuveni 191 miljoni *euro*). Savukārt personām, kuras pēc nodevas samaksāšanas pilnībā izpildīja dienesta pienākumu, tika **atmaksāti** 13,2 miljoni Šveices franki (aptuveni 13,8 miljoni *euro*).



Zviedrijā militāro dienestu pilda Zviedrijas pilsoņi sākot no gada, kad vīrietis vai sieviete sasniedz 19 gadu vecumu, līdz gadam, kad persona sasniedz 47 gadu vecumu ([1. p. 5. d.](#)). Iesauktajam ir pienākums dienēt militārajā dienestā, civilajā dienestā vai sabiedriskajā dienestā ([1. p. 3. d.](#)).

Civilais dienests ir militārā dienesta civilais ekvivalents. Tajā tiek reģistrētas personas, kuras ir atbrīvotas no ieroču lietošanas ētisku apsvērumu dēļ. Civilo dienestu parasti veic valsts aģentūrā, kas nav bruņotie spēki, vai arī pašvaldības iestādē, piemēram, glābšanas dienestā. Civilais dienests var ietvert, piemēram, apsardzes vai sabiedriskās kārtības nodrošināšanas pienākumus. **Patlaban civilā dienesta pamatapmācība Zviedrijā netiek veikta.** Taču, mainoties situācijai, valdība ir tiesīga atjaunot pienākumu pildīt civilo dienestu, personas **izsaucot** uz apmācībām.

Militārais dienests ietver pamatapmācību, kvalifikācijas celšanas apmācību, rezerves dienestu un militāro dienestu ([1. p. 4. d.](#)). Ikvienam Zviedrijas pilsonim, kurš ir pakļauts militārajam dienestam, izvērtēšanas nolūkā ir jāiziet iesaukums Zviedrijas aizsardzības spēku aģentūrā, ja vien nav acīmredzams, ka attiecīgajai personai trūkst spēju pildīt

militāro vai civilo dienestu. Pienākums ir spēkā no gada, kad militārajam dienestam pakļautā persona **sasniedz 18 gadu vecumu**, vai tiem, kuri iegūst Zviedrijas pilsonību – no dienas, kad persona kļūst par Zviedrijas pilsoni. Pašvaldībām, reģioniem un atsevišķām veselības aprūpes iestādēm ir pienākums sniegt Zviedrijas aizsardzības spēkiem informāciju par iesaukamā veselības stāvokli un citiem personīgiem apstākļiem, kuru apzināšana ir nepieciešama, lai novērtētu personas spēju pildīt militāro vai civilo dienestu ([2. p. 3.–4. d.](#)).

Ja persona tiek izsaukta, tai jāierodas aizsardzības spēku aģentūrā, lai veiktu pārbaudes un izvērtēšanu, tostarp kārtotu teorētisko pārbaudījumu un izietu medicīnisko apskati. Pēc izvērtēšanas tiek pieņemts lēmums par to, kādas apmācības iesauktajam [vajadzētu](#) apmeklēt. Personas iespējas dienēt ir atkarīgas no iegūtās kvalifikācijas, personu interesējošā dienesta prasībām un pārbaudēm, kuru gaitā nosaka, vai persona attiecīgās prasības spēj izpildīt.

Ja iesaukšanas rezultāts liecina, ka militārajā dienestā iesauktā persona atbilst priekšnosacījumiem militārā vai civilā dienesta pildīšanai, tā tiek norikota vienā vai vairākās dienesta veidu grupās un reģistrēta attiecīgi vai nu militārajā, vai civilajā dienestā, vai mācību rezervē ([3. p. 1.–2. d.](#)). Pieprasītākajās dienesta vienībās tiek praktizēta tā dēvētā pagarinātā uzņemšana. Ja pretendents neiztur pagarināto uzņemšanu, tiek piedāvāta vieta citā vienībā vai arī pretendentu iekļauj apmācību rezervē. Uzņemšana apmācību rezervē vienmēr beidzas tā gada beigās, kad persona sasniedz 30 gadu vecumu ([3. p. 11. d.](#)).

Ja iesaukšanas rezultāts liecina, ka persona nevar pildīt militāro un civilo dienestu, tiek pieņemts attiecīgs lēmums ([3. p. 3. d.](#)). **Pastāv vairāki iemesli, kuru dēļ pretendents netiek aicināts dienēt.** Trīs visizplatītākie ir šādi:

- pretendents atbilst uzņemšanas prasībām, taču dienestā iesaukamo skaits ir ierobežots un persona paliek ārpus iesaukto loka. Ja persona tomēr vēlas pildīt militāro dienestu, tai ir iespēja iesniegt attiecīgu pieteikumu;
- izvērtējot personas sniegto informāciju uzņemšanas veidlapā, pretendents tiek konstatēta hroniska saslimšana vai trauma, tādēļ tiek pieņemts, ka persona neatbilst militārā dienesta prasībām;
- pretendenta personiskie apstākļi [liedz](#) dienēt militārajā dienestā.

Militārā dienesta pamatapmācības laikā personai tiek nodrošināts šāds atbalsts:

- ✓ ēdināšana, izmitināšana, apģērbs un aprīkojums, medicīniskā palīdzība un neatliekamā zobārstniecība;
- ✓ dienas nauda 146 Zviedrijas kronas (aptuveni 12 *euro*) par katru nodienēto dienu jeb aptuveni 4380 Zviedrijas kronas (aptuveni 368 *euro*) mēnesī (netiek aplikta ar nodokļiem);
- ✓ pabalsts 75 Zviedrijas kronas (aptuveni 6,30 *euro*) pārtikas iegādei brīvdienās (netiek aplikts ar nodokļiem);
- ✓ transports uz dzīvesvietu un no tās atvaļinājuma laikā, kā arī dodoties uz dienesta vietu un atpakaļ;
- ✓ apmācību prēmija, kura ir līdzvērtīga kopējam dienas naudas apmēram, ko persona saņēmusi apmācības laikā. Piemēram, ja persona deviņus mēnešus saņēmusi 4380 Zviedrijas kronas (aptuveni 368 *euro*), iesauktajam izmaksā apmācību prēmiju 39 420 Zviedrijas kronas (aptuveni 3316 *euro*);
- ✓ apmaksāti iestājpārbaudījumi mācību iestādēs (ne vairāk kā divas reizes un ar nosacījumu, ka akadēmisko spēju pārbaude atbilst iesauktā pamatizglītībai).

Ja personai ir papildu izdevumi (piemēram, izdevumi bērniem vai izdevumi par mājokli), iesauktais var [pieteikties](#) attiecīgai kompensācijai Zviedrijas Sociālās apdrošināšanas aģentūrā.

No 2023. gada 1. oktobra Zviedrijas bruņotajiem spēkiem ir jānodrošina pretendentu speciālās pārbaudes drošības atļaujas saņemšanai. Ja persona ir veiksmīgi izgājusi iesaukšanas procesu un ir gatava uzņemšanai militārajā dienestā pamatapmācībai, Zviedrijas bruņotajiem spēkiem jāintervē persona drošības pārbaudes [nolūkā](#).

Ja kāda iemesla dēļ persona vēlas atlikt pamatapmācību militārajā vai civilajā dienestā, šāda iespēja pastāv, un to ir iespējams atlikt ne ilgāk kā uz vienu gadu. Pieteikties dienesta atlikšanai iespējams vienīgi gadījumā, kad persona ir saņēmusi uzaicinājumu uz pamatapmācību, bet vēl nav to [uzsākusi](#). Jāņem vērā, ka **lēmums par uzņemšanu dienestā nav tas pats, kas uzaicinājums uz pamatapmācību**. Lai personu uzņemtu militārā dienesta pamatapmācībā, tā ir [jāpabeidz](#) ne vēlāk kā gadā, kad personai aprit 45 gadi.

Persona, kura ir apguvusi pamatapmācību ilgāk nekā 60 dienas, tiek norikota militārā dienesta jomā, kurā veikusi pamatapmācību, ja vien netiek atzīts, ka no aizsardzības skatpunkta ir lietderīgi personu norikot citā dienestā. Militārā norīkošana nedrīkst pārsniegt 10 gadus no pēdējās dienas, kad persona atradies dienestā ([3. p. 12. d.](#)). Personu, kura pēc pamatapmācības nav norikota militārajā dienestā, var uzņemt civilajā dienestā bez pamatapmācības vai ar pamatapmācību, kas nav ilgāka par 60 dienām ([3. p. 14. d.](#)).

Pamatapmācība militārajā dienestā ir ne vairāk kā 615 dienas, savukārt civilajā dienestā – ne vairāk kā 320 dienas. Kopumā pamatapmācība militārajam dienestam pakļautajai personai nedrīkst pārsniegt 615 dienas ([4. p. 1. d.](#)).

Zviedrijas pilsonim, kurš ir arī citas valsts pilsonis, nav jāapgūst pamatapmācība (ilgāka par 60 dienām), ja persona ir izgājusi līdzvērtīgu apmācību citā valstī un tās kvalitāte tiek atzīta par līdzvērtīgu Zviedrijā pieejamai ([4. p. 3. d.](#)).

Katram iesauktajam kvalifikācijas celšanas apmācība ilgst ne vairāk kā 240 dienas, un tā ir iedalīta vairākās dienesta sesijās. Viena gada laikā iesauktajam ir pienākums iziet kvalifikācijas celšanas apmācību ne vairāk kā divas reizes, kas kopumā ilgst ne vairāk kā 34 dienas. **Kopējais pamatmācību un kvalifikācijas celšanas apmācību ilgums ikvienai vispārējam militārajam dienestam pakļautajai personai nedrīkst pārsniegt 700 dienas** ([4. p. 4.–6. d.](#)).

Iesauktais ir tiesīgs lūgt, lai kvalifikācijas celšana tiktu atlikta uz laiku, kas nepārsniedz vienu gadu. Atlikšanas iemesls var būt saistīts arī ar augstākās izglītības iegūvi, darba attiecībām vai veselības stāvokli ([5. p. 8. d.](#)).

Sabiedriskais dienests atšķiras no militārā dienesta un civilā dienesta ar to, ka ir **piemērojams vienīgi paaugstinātas gatavības apstākļos**. Šādos apstākļos valdība var noteikt vispārējo sabiedrisko dienestu, ja tas nepieciešams valsts vispārējai aizsardzībai īpaši svarīgu darbību uzturēšanai. Sabiedriskais dienests var skart tikai kādu valsts daļu vai attiekties uz noteiktu darbību. **Vispārējais sabiedriskais dienests attiecas uz visiem Zviedrijā dzīvojošajiem vecumā no 16 līdz 70 gadiem, kuri nav iesaistīti militārajā vai civilajā dienestā**. Ikvienam Zviedrijā dzīvojošajam var tikt iesaistīts valstij būtisku funkciju nodrošināšanā krīzes vai kara laikā, veicot, piemēram, tādus pienākumus kā ūdenstransporta vadīšana, bērnu uzraudzīšana, maltīšu gatavošana u. tml. Vēlams, lai šie uzdevumi būtu līdzīgi tiem, kurus persona profesionālajās gaitās izpilda ikdienā. **Sabiedrisko dienestu iespējams veikt vairākos šādos veidos:**

- paliecot darbavietā vai pildot norīkojumus;
- dienot, pamatojoties uz līgumu, vai brīvprātīgi kopējā aizsardzībā;
- izpildot valsts iestādes uzdoto pienākumu ([6. p.](#)).

2. Obligātais militārais dienests citviet pasaulē



Brazīlijā pienākums pildīt obligāto militāro dienestu sākas tā gada 1. janvārī, kad vīrietis – Brazīlijas pilsonis – sasniedz 18 gadu vecumu, un ilgst līdz tā gada 31. decembrim, kad viņam aprit 45 gadi ([5. p.](#)). Uzņemšana ir jāveic pirmajos sešos mēnešos (no janvāra līdz jūnijam) gadā, kad personai aprit 18 gadi. Par savlaicīgu neiestāšanos dienestā [ir jāmaksā](#) naudas sods. Sievietes un garīdznieki ir atbrīvoti no militārā dienesta ([143. p. 2. d.](#)), taču sievietes militāro dienestu [var pildīt](#) brīvprātīgi.

Sākotnējā militārā dienesta standarta ilgums ir 12 mēneši, to iespējams samazināt līdz diviem mēnešiem vai pagarināt līdz sešiem mēnešiem. Valsts interesēs ar valsts prezidenta atļauju militāro dienestu var pagarināt uz laiku, kas pārsniedz 18 mēnešus ([6. p.](#)). **Uzņemšana militārajā dienestā notiek piecos posmos:**

- **iesaukšana:** tiek veikta, izmantojot tiešsaistes risinājumu, vai arī to dara pašvaldības Militārā dienesta pārvalde. Pēc šā posma kandidāts saņem militārā dienesta sertifikātu *CAM* (*certificado de alistamento military*);
- **vispārējā atlase:** pēc fizisko spēju un medicīniskās pārbaudes veic kandidāta atbilstības izvērtējumu, nosakot piemērotību dienestam. Tiek lemts, kurā bruņoto spēku atzarā – armijā, jūras vai gaisa spēkos – persona dienēs;
- **norīkošana:** kandidāts tiek izsaukts ierasties viņa dzīvesvietas reģionam tuvākajās kazarmās;
- **papildu atlase:** šī atlase daudzējādā ziņā līdzinās vispārējai atlasei, tomēr tā ir detalizētāka. Šajā posmā notiek, piemēram, medicīniskās pārbaudes, fiziskās sagatavotības testi un intervija;
- **uzņemšana:** kandidāts [klūst](#) par iesaukto, pievienojoties gaisa, jūras spēku vai armijas rindām.

Alternatīvais dienests paredzēts personām, kuras reliģiskās, filozofiskās vai politiskās pārliecības dēļ nevēlas pildīt militāro dienestu ([143. p. 1. d.](#)). Pretendējot uz alternatīvo dienestu, persona iesniegumā norāda iemeslus, kas neļauj tai pildīt militāro dienestu. Sniegtā informācija tiek pārbaudīta, turklāt, ja tā tiek atzīta par nepatiesu, personai [draud](#) brīvības atņemšana no viena gada līdz pieciem gadiem un naudas sods. **Alternatīvais dienests ir militārais dienests bez bruņojuma, tā ilgums (12 mēneši) un atalgojums, ko izmaksā iesauktajiem, neatšķiras no militārā dienesta**. Alternatīvais dienests ietver, piemēram, administratīvas, atbalsta vai filantropiskas darbības un pienākumus civilās aizsardzības jomā. Dienesta vieta var būt aktīvās militārās organizācijas, bruņoto spēku rezerves formēšanas struktūras vai civilo ministriju pakļautībā esošās struktūras ([3. p.](#)).

Personām, kuras nav nokārtojušas militārā dienesta saistības, ir noteikti vairāki ierobežojumi, piemēram:

- [nav atļauts](#) saņemt pasi vai pagarināt tās derīguma termiņu;
- nav tiesību strādāt dažādās valsts iestādēs un uzņēmumos, konkursa kārtībā pretendēt uz amatu valsts iestādē;
- nedrīkst kārtot pārbaudījumu vai iestāties jebkurā izglītības iestādē;
- pēc pabeigtas apmācības nav tiesību iegūt apliecību par kvalifikāciju;
- nevar saņemt jebkādu apbalvojumu vai priekšrocības no valsts vai pašvaldības ([74. p.](#)).

No dienesta personu var atbrīvot veselības stāvokļa dēļ, kā arī dienestu neveic personas, kuras izcieš sodu par tīša nozieguma izdarīšanu. Savukārt **atlikt dienestu iespējams noteiktās jomās studējošajiem** (militārās jomas,

relīģijas, medicīnas, farmācijas, stomatoloģijas vai veterinārmedicīnas studentiem). Dienesta atlikšana iespējama arī situācijā, kad iesaukamais atrodas ārvalstīs un, atgriežoties Brazīlijā, pierāda prombūtni (29. p.).

Iesauktie saņem nelielu atalgojumu, kā arī tiek nodrošināti ar ēdināšanu un izmitināšanu kazarmās, kas bieži vien [ir labs](#) stimuls finansiāli mazāk nodrošinātiem Brazīlijas iedzīvotājiem.



Dienvidkorejā vīriešiem, kuri ir Dienvidkorejas pilsoņi, ir pienākums dienēt armijā saskaņā ar [Militārā dienesta likumu](#). Tā gada 1. janvārī, kad vīrietim aprit 18 gadi, viņš tiek ieskaitīts pilsoņa pirmajā dienestā, kas nozīmē – lai gan vēl nav jāuzsāk dienests, pienākums [ir stājies spēkā](#). Kad **vīrietim aprit 19 gadi**, ir jānododas uz medicīnisko apskati, kuras laikā novērtē personas piemērotību militārajam dienestam. Personas, kurām konstatē veselības problēmas, var tikt atbrīvotas no militārā dienesta. **Tā vietā šādām personām ir jāveic papilddienests jeb civilais dienests**. Sievietes militārajā dienestā var pieteikties brīvprātīgi. Iesauktajiem par dienesta laiku tiek maksāts atalgojums – [aptuveni](#) 700–800 *euro* mēnesī.

Atkarībā no veselības stāvokļa personas tiek iedalītas septiņās pakāpēs:

- 1.–3. pakāpi nosaka fiziski un psiholoģiski veselīgi kandidāti, kuri var dienēt armijā, nekaitējot savai veselībai. Viņus var iesaukt aktīvajā dienestā, papilddienestā vai pilsoņa otrajā dienestā atkarībā no viņu izglītības un vecuma;
- 4. pakāpē ierindo personas, kuras fiziski un psiholoģiski nav piemērotas aktīvai apmācībai, taču spēj veikt papilddienestu. Šādas personas var iesaukt arī pilsoņa otrajā dienestā atkarībā no to izglītības un vecuma;
- 5. pakāpē tiek noteikta personām, kuras fizisku un psiholoģisku apsvērumu dēļ nespēj veikt aktīvo dienestu vai papilddienestu, tomēr spēj veikt pilsoņa otro dienestu;
- 6. pakāpē ierindo personas, kuras nespēj pildīt militāro dienestu kādas slimības un garīgas vai fiziskas nespējas dēļ. Viņi tiek pilnībā atbrīvoti no militārā dienesta;
- 7. pakāpi nosaka tiem, kuru piemērotību dienestam nav iespējams izvērtēt slimības un garīgas vai fiziskas nespējas dēļ. Šādām personām [ir jāiziet](#) papildu fizisko spēju pārbaude divu gadu laikā pēc pirmreizējā novērtējuma.

Savukārt **piešķirtā pakāpe nosaka dienesta veidu, kādā iesauktais tiek norīkots** (5. p.). Pēc medicīniskās apskates iesauktie iziet piecu nedēļu apmācības programmu, kuras laikā apgūst militāro disciplīnu, ieroču lietošanas pamatprasmes, pilnveido fizisko sagatavotību, strādā komandās, attīsta līderības prasmes u. c. Tikai pēc tādas pamatapmācības iesauktie tiek norīkoti apmācībām attiecīgajās dienesta atzaru vienībās. Piemēram, kaujas vienībās jāiziet stingrāka apmācība, kas ietver lauka apmācību, taktiskos vingrinājumus un šaušanas mācības. Dienvidkoreja [ir viena](#) no četrām pasaules valstīm ar ilgāko militārā dienesta laiku. Vienlaikus militārā dienesta ilgums ir atkarīgs no militārās nozares un dienesta veidiem:

- **pirmo, otro un trešo pakāpi ieguvušie pilda aktīvo dienestu no 18 mēnešiem līdz 21 mēnesim:**
 - armijā, jūras kājnieku korpusā vai policijas spēkos aktīvā dienesta karavīri dienē pusotru gadu;
 - jūras flotē dienesta ilgums ir viens gads un astoņi mēneši;
 - gaisa spēkos dienesta ilgums ir viens gads un deviņi mēneši.

Pēc tam kad pirmo, otro un trešo pakāpi ieguvušie ir pabeiguši obligāto dienestu, viņi automātiski tiek iekļauti rezerves sarakstā, un iesauktajiem ir pienākums piecus gadus apmeklēt trīs dienu ilgas ikgadējās militārās mācības;

- **ceturto pakāpi ieguvušie**, kuri veselības stāvokļa dēļ nevar veikt aktīvo dienestu, veic **neaktīvo dienestu jeb papilddienestu**. Šajā kategorijā ietilpst arī par fiziski un psiholoģiski veselīgiem atzīti profesionāļi. Viņu dienesta veidu nosaka attiecīgās personas iepriekšējā profesionālā sagatavotība, piemēram, ārsti, juristi, pētnieki u. tml.:
 - sabiedriskais dienests ilgst vienu gadu un deviņus mēnešus;
 - personas, kuru profesionālā darbība ir saistīta ar mākslu vai sportu, kā arī rūpnieciski tehniskās jomas lietpratēji dienē divus gadus un 10 mēnešus;
 - personas, kuru profesionālā darbība ir saistīta ar tiesību, medicīnas, veterinārmedicīnas vai pētniecības jomu, neaktīvajā dienestā [dienē](#) trīs gadus.

Klasiskās mūzikas izpildītāji, baleta mākslinieki un sportisti, kuri ieguvuši starptautisku atzinību, piemēram, medaļas olimpiskajās spēlēs, parasti netiek pilnībā atbrīvoti no obligātā militārā dienesta. Šādām personām jāiziet trīs nedēļu ilga pamata militārā apmācība un jādienē neaktīvajā dienestā. Viņu galvenais pienākums ir praktizēt attiecīgo sporta vai mākslas aktivitāti divus gadus un 10 mēnešus, kā arī 544 stundas veltīt brīvprātīgajām aktivitātēm. Šāda izņēmuma politika valstī tiek vērtēta neviennozīmīgi, jo dažkārt [tiek uzskatīta](#) par negodīgu attiecībā pret citiem.

Atzevišķās situācijās dienesta uzsākšanu iespējams atlikt līdz 28 gadu vecumam. To var pieprasīt tādu iemeslu dēļ kā slimība, garīgi vai fiziski traucējumi, katastrofa, nodarbinātība, izglītības vai ģimenes situācija u. c. Piemēram, dienesta uzsākšanu var atlikt tiem, kuri dibina uzņēmumu, studē ārvalstīs maģistra grāda iegūšanai vai turpina pēcdiploma studijas. 2020. gada decembrī tika pieņemts likums, kas piešķirt divu gadu dienesta uzsākšanas termiņa pagarinājumu Dienvidkorejā populārā *K-pop* mūzikas žanra māksliniekiem, atļaujot tiem iestāties armijā 30 gadu vecumā, nevis 28 gados. Pašlaik šis izņēmums attiecas vien uz [septiņām personām](#) – starptautiski atpazīstamas popgrupas *BTS* dalībniekiem, kuri, kā tiek uzskatīts, paaugstina nacionālā zīmola vērtību, popularizējot korejiešu valodu un kultūru.

Dienvidkorejas pilsoņiem ar dubulto pilsonību ir jāizvēlas, vai viņi vēlas saglabāt Korejas pilsonību līdz tā gada marta beigām, kad viņiem aprit 18 gadi. Ja no pilsonības neatsakās laikus, viņiem ir jādienē militārajā dienestā. Tomēr dubultpilsoņi, kuri dzīvo ārvalstīs, [var pieprasīt, lai](#) militārais dienests tiktu atlikt līdz 37 gadu vecumam.

Par dezertēšanu, bēgšanu, tišu sevis savainošanu vai krāpnieciskām darbībām nolūkā izvairīties no militārā dienesta vai to sāsināt, soda ar brīvības atņemšanu uz laiku no viena gada līdz pieciem gadiem ([86. p.](#)).

Dienvidkorejā pārliecības dēļ šobrīd daudzi atsakās dienēt militārajā dienestā. Vēl pirms dažiem gadiem visiem darbspējīgajiem vīriešiem militārajā dienestā bija jāpavada aptuveni divi gadi, pretējā gadījumā viņiem draudēja kriminālsods, tostarp cietumsods. Tolaik tiem, kas iebilda pret dienestu ētisku vai reliģisku iemeslu dēļ, nebija likumīgas alternatīvas – vai nu personai bija jādienē militārajā dienestā pretēji savai pārliecībai, vai jāizcieš sods. Šā iemesla dēļ valstij asu kritiku puda cilvēktiesību aizstāvji un starptautiskās organizācijas, tostarp ANO, par tiesību uz domas, apziņas un reliģijas brīvību pārkāpšanu. 2018. gadā Dienvidkorejas Konstitucionālā tiesa nolēma, ka līdz 2019. gada beigām ir jāievieš alternatīvais civilais dienests personām, kas atteikušās no militārā dienesta pildīšanas pārliecības dēļ. Tiesa tostarp norādīja, ka sodīšana ar brīvības atņemšanu pārliecības dēļ ir antikonstitucionāla un pārkāpj cilvēktiesības. Reaģējot uz to, **2019. gadā tika pieņemts likums, kas ļauj personām, kuras pārliecības dēļ atsakās no militārā dienesta, 36 mēnešus veikt alternatīvo dienestu nemilitārā veidā.**

Vairākumā gadījumu vīrieši Dienvidkorejā, patriotisma vadīti, stājas armijā uzreiz pēc vidusskolas absolvēšanas, turklāt jaunieši iesaukšanu uztver kā pieaugšanu. Militārā dienesta laikā iesauktajiem ir jāievēro stingri noteikumi attiecībā uz apģērbu, komandantstundu un personīgo uzvedību. Viņiem [ir ierobežota](#) saziņa ar ģimeni un draugiem, kā arī ierobežota piekļuve sociālajiem plašsaziņas līdzekļiem.



Ēģiptē iesaukums ir obligāts vīriešiem – Ēģiptes pilsoņiem – vecumā no 18 līdz 30 gadiem. Dienesta ilgums variē no 12 līdz 36 mēnešiem atkarībā no iesaukamā izglītības līmeņa. Personas, kas nav pabeigušas vidusskolu, dienē 36 mēnešus, savukārt koledžas absolventi dienē īsāku laiku atkarībā no iegūtās izglītības. Pēc dienesta [seko](#) deviņus gadus ilgas rezerves saistības.

Studējošajiem dienests tiek pārcelts līdz studiju nobeigumam. Šādu iespēju var izmantot personas, kas nav sasniegušas 25 gadu vecumu, turklāt bez Aizsardzības ministrijas atļaujas šādas personas [nedrīkst](#) izceļot uz ārvalstīm.

Atbrīvot no dienesta var ģimenes apstākļu dēļ, tostarp, ja persona ir vienīgais dēls, vienīgais apgādnieks, personai ir emigrējuši brāļi un persona uztur ģimeni, brālis jau dienē armijā vai arī tēvs vai brālis ir miris, [dienejot](#) armijā.

Personu var iesaukt kādā no Ēģiptes armijas, gaisa aizsardzības spēku vai jūras spēku atzariem. Ierobežots skaits iesaucamo var pievienoties arī Ēģiptes gaisa spēku sauszemes/bāzes personālam. Tiem vīriešiem, kuri nekvalificējas atlasei nevienā no bruņoto spēku atzariem, 36 mēnešus ir jāpilda dienests Centrālajos drošības spēkos (šie spēki aizsargā valsts infrastruktūru un ir atbildīgi par pūļa kontroli). Tiek lēsts, ka iesauktie [veido](#) vairāk nekā pusi no militārpersonām, kā arī ievērojamu daļu no Centrālās drošības spēkiem.

Ikvienš, kurš nav pabeidzis ar iesaukšanu saistītās procedūras līdz 30 gadu vecumam, tiek sodīts ar brīvības atņemšanu un/vai naudas sodu. Personām, kuras saņem pagaidu atbrīvojumu vai atliek militārā dienesta pabeigšanu un pēc tam nepiesakās noteiktajā termiņā, [jāpavada](#) papildu gads bruņotajos spēkos.

Ēģiptē nav alternatīvā dienesta.



Meksikā obligātajā militārajā dienestā tiek iesaukti Meksikas pilsoņi – vīrieši – vecumā no 18 līdz 39 gadiem. Obligātais militārais dienests tiek pildīts valsts armijā vai jūras spēkos ([2. p.](#)). Meksikas pilsoņi, arī [sievietes](#), vecumā no 18 līdz 30 gadiem dienestā var pieteikties brīvprātīgi. Brīvprātīgais militārais dienests nepārsniedz trīs gadus ([110. p.](#)). Piesakoties brīvprātīgi, personai jāatbilst vairākiem nosacījumiem – jābūt neprecētam, atraitnim vai šķirtenim, personai nedrīkst būt bērni, tā nevar būt apgādnieks ([107. p.](#)).

Pirms dienesta uzsākšanas tiek veikta iesaucamo medicīniskā pārbaude un notiek datorizēta izloze (20. p.), kas vai nu ļauj saņemt atbrīvojumu no dienesta, vai persona tiek norīkota dienestam armijā vai jūras spēkos. Personas, par kurām izlozes kārtībā noteikts, ka obligātais dienests tām nav jāveic, vienu gadu paliek administratīvajā kontrolē un valsts aizsardzības ministra rīcībā ar katras militārās zonas komplektēšanas biroju [starpniecību](#).

Dienstā iesauktie dienē vienu gadu (82. p.). Gada laikā iesauktie katru nedēļu sestdienās piedalās nedēļas nogales sesijās, kas ietver militārās pamatapmācības ar ieročiem un kaujas taktiku. Tiem, kuri brīvprātīgi piesakās, ir iespēja izpildīt dienestu, apgūstot pamata militārās prasmes triju mēnešu laikā, katru nedēļu [dienējot](#) no pirmdienas līdz sestdienai. **Militārā dienesta laikā iesauktajiem tiek nodrošināta** ēdināšana, apģērbs, izmitināšana, dzīvības apdrošināšana, finansiālais atbalsts aptuveni 120 euro nedēļā, kā arī apmācība mākslas un amatniecības darbnīcās.

Militārās saistības ar valsti personai beidzas tā gada 31. decembrī, kad šai personai aprit 45 gadi (20. p.). **Meksikas tiesību akti neparedz iespēju atteikties no militārā dienesta pārliecības dēļ.**

Darba noformējumā izmantoti attēli no tīmekļvietnēm <https://freeflagicons.com/>.

Pārpublicēšanas, citēšanas vai citādas izmantošanas gadījumā atsauce uz apskatu, tā autoru un Latvijas Republikas Saeimu ir obligāta. Nekomerčiālos nolūkos apskatu drīkst pārpublicēt vai citādi izmantot bez īpašas saskaņošanas ar Latvijas Republikas Saeimu un apskata autoru.

Latvijas Republikas Saeima un apskata autors nav atbildīgs par apskatā iekļautās informācijas tālāku izmantošanu un tās radītajām sekām.

Apskats neatspoguļo Latvijas Republikas Saeimas kā likumdevēja viedokli.

Visas mantiskās tiesības uz apskatu pieder Latvijas Republikas Saeimai.

ISBN 978-9934-598-61-6